

Herr vice Talmannen: Då det torde finnas tillbörligt, att ärendena föredragas i samma kronologiska ordning, som betänkandena blifvit för andra gången bordlagda, får jag, för den händelse att Herr Talmannen skulle finna lämpligt att dagens förhandlingar nu avslutas, vördsamt föreslå, att de tre å dagens föredragningslista ännu återstående ärendena måtte få å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, hvilka i dag blifvit för andra gången bordlagda, och således sättas främst på listan.

Detta förslag bifölls.

---

Kammaren åtskiljdes kl. 10 e. m.

---

In fidem  
O. Brakel.

---

## Lördagen den 6 Mars 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

---

Justerades ett protokollsutdrag för den 5 dennes och protokollet för den 27 sistlidne Februari för- och eftermiddagen.

---

Föredrogs änyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 1 och 3 dennes bordlagda Utlåtande N:o 4, i anledning af väckta motioner om ändringar i Konkurslagen den 18 September 1862.

*1:sta punkten.*

Friherre Raab, Adam: Frågan gäller här en lyxartikel, hvarmed vi blifvit undfägnade genom den nya konkurslagen under namn af rättens ombudsman. En sådan rättens ombudsman kan visserligen i flera konkurser vara nyttig, men i de flesta sådana torde han ej

tjena till annat än att åstadkomma en betydlig tillökning i kostnaderna för förvaltningen af massans egendom. Att stadgandet om rättens ombudsman ovilkorligen föranleder till ökade kostnader, torde ej kunna bestridas. Visserligen heter det, att han skall bekomma en tredjedel af det honorarium, som anslås samfäldt åt honom och sysslomännen, men lagen säger icke huru stort detta skall vara; och temligen naturligt är, att det tilltoges allt större, ju flera skola vara med om att dela detsamma. För min del tror jag, att det förslag motiönären afgifvit, att det nemligen skall bero på konkursmassans godtfinnande att besluta om ett sådant biträde vid konkursens utredande erfordras eller ej, är ganska välbetänkt. En rättens ombudsman behöfves ej ovilkorligen vid hvarje konkurs; och det bör derföre ej heller åläggas hvarje konkursmassa att hålla en rättens ombudsman, om den ej önskar någon sådan. Det bör ej heller blifva svårt för massan att afgöra, om utredningen blir så vidlyftig eller invecklad, att sysslomännen ej kunna verkställa den utan hjälp af en rättens ombudsman; och i så fall bör det gå lätt att begära och erhålla ett sådant biträde. Tidens lösen är att sparsamhet bör iakttagas; och jag ser intet skäl, hvarför man ej äfven i detta fall bör tillämpa denna allmängiltiga princip. Jag anhåller derföre om återremiss af denna del af betänkandet, men hoppas att, innan beslut i saken fattas, ämnet måtte blifva upptaget af Kammarens juridiskt bildade ledamöter, af hvilka man, under förutsättning att de i detta fall liksom i de flesta andra hysa skiljaktiga åsigtter, torde få höra skäl framläggas, som kunna tjena till ledning för de öfriga medlemmarne i Kammaren vid frågans bedömande.

Grefve Sparre, Eric: Konkurslagen af år 1862 har gjort en ganska väsendtlig omgestaltning i fråga om behandlingen af konkurser. Jag är för min del, såsom jag ofta varit i tillfälle att omnämna, konservativ. Jag är det till följd af mitt inneboende skaplygne, men jag är det jemväl såsom jurist. En hvar, som är i tillfälle att bedöma de följder, som kunna härflyta af nya lagars införande, måste vara det; och då jag deltog i förarbetena i och för den nya konkurslagen, voro mina betänkligheter ganska många, just i fråga om den vinst som genom den ifrågasatta lagförändringen skulle erhållas. Det var likväl ej möjligt att bibehålla det gamla systemet. Det tillhörde en tid med helt andra förhållanden och var bygd på principer, som ej återfinnas hvarken i den Romerska lagen eller i vår egen äldre rättsförfattning, utan blifvit importerade dels från Hamburg, dels från andra Tyska stater, der man dock för länge sedan öfvergifvit dem, för att antaga de nya grundsatser, som i den Fransyska konkurslagen proklamerats och nu mera gjort sig gällande snart sagt öfver hela världen till och med i England, der man är betänksammare än annorstädes, då det gäller nya lagförslag. Det var således icke möjligt, då man ville ombilda konkurslagstiftningen, att förbise de grundsatser, som inom hela den öfriga handelsverlden blifvit antagna; och de många klagomål, som förspordes så väl inom landet som utifrån med det gamla systemet, tvungo komiterade att antaga dessa nya grundsatser.

Till dessa grundsatser hörde bland annat, att administrationen af konkursboet skulle öfverlätas åt bolagsmännen, om jag så får säga, eller delegarne i massan, samt att domstolens befattning skulle inskränkas till hvad densamma rätteligen tillkom, nemligen att pröfva och afdöma de tvistiga frågorna. Om man nu accepterar denna grundsats och öfverlemnar administrationen af konkursboet åt massan, så är det oemotsägligt, att massan har behof af en man, som, hemmastadd i lagstiftningen, och erfaren i sjelfva den formela behandlingen af dylika frågor, kan öfvervaka administrationen och fungera såsom ordförande vid borgenärens sammanträden. Många af dem, som inkommo i konkurser under den gamla regimen, veta mer än väl, att man dervid ofta hade behof af ett juridiskt biträde; och vanligen föranläts man derutaf att bland sysslomännen invälja någon jurist, emedan i administrationen ingingo många frågor af juridisk art, der dennes sakkunskap och insigter voro alldeles nödvändiga. Så var nästan alltid förhållandet vid större konkurser. Tillgången på till sådana befattningar lämpliga personer är likväl hos oss, der ett advokatstånd icke finnes, ej särdeles stor; och ofta råkade man derföre i händerna på personer, som ej egde den sakkunskap, som beräknats, och således ej gjorde konkursmassan den nytta, man förväntat. Det var just till följd af en sådan brist på lämpliga jurister, som man i Frankrike och de länder, som adopterat den Fransyska konkurslagstiftningen, förmåddes till antagande af en ombudsman, som, utsedd af rätten, skulle biträda sysslomännen med sin juridiska erfarenhet och leda förhandlingarne vid borgenärens sammanträden. Det är ganska säkert, att de utaf Herrarne, som under sednare tider kommit in i konkurser, hafva, i fall rätten lyckats vid valet af ombudsman och funnit en samvetsgrann och skicklig man, som genom sin, att jag så må säga, moraliska öfverlägsenhet kunnat i sina åtgöranden inlägga en viss pondus, funnit, att han kunnat uträtta obeskrifligt mycket till massans fördel. Sjelf har jag vid sammanträden här i Stockholm i en konkurs, deri jag nödgades ingå, kommit i erfarenhet af den nytta, en rättens ombudsman genom lugn och opartiskhet vid ledandet af förhandlingarne samt genom sin erfarenhet och insigt kan bereda delegarne i en konkursmassa. Jag påminner mig, att vid ett af dessa sammanträden omkring fyratio särskilda tvistepunkter blefvo uppkastade, men ombudsmannen lyckades dock så förena borgenärrerne, att ej mera än två af dessa tvistefrågor drogos under domstolens pröfning. Tillföre kunde tvistefrågorna icke afgöras på detta sätt, utan de måste alla slitas utaf rätten. Nu är det väl möjligt, att ej på alla ställen ombudsmannen kunnat utöfva detta helsosamma inflytande, men sådant kommer sig då deraf, att domstolen icke lyckats i valet. Konkurslagen är för öfrigt ny. Vi veta, att den ej började tillämpas förr än år 1864, och den har således endast i fyra år varit tillämpad. Att en så ny institution redan skulle hafva medfört sådana fördelaktiga resultat, att allmänheten kunnat ännu fullt inse institutionens hela gagn, är för mycket begärtdt, och dertill kommer en annan sak, den nemligen att lämpliga personer till ombudsmannabefattningarne måste uppfostras och inläras, ty vore det än den aldra skickligaste jurist, kan han dock ej genast ega den affärskän-

nedom och erfarenhet i dessa ämnen, som fordras för att väl fylla en sådan befattning. Om man således måste erkänna, att för denna institution, liksom för allt som är nytt, tid fordras för att institutionen skall hinna utveckla sig tillräckligt för att kunna fullt motsvara hvad man af densamma förväntat, så kan man ej hafva någon anledning att nu förkasta denna institution, helst en återgång till det gamla alldeles icke kan komma i fråga.

Vi veta, att under den gamla tiden det ej var sällsynt, att konkurser drogo ut i tio till femton år. Den stora Santessoniska kursens utredning upptog, om jag ej misstager mig, en tid af 20 år. Stundom inträffade ock, att sysslomännen, som hade om händer massans alla medel, sjelfva under tiden gjorde konkurs, hvarigenom massan inblandades i ytterligare en cession och mångfaldiga olägenheter inträffade, utom den att utredningen för en längre tid fördröjdes och stundom omöjliggjordes. Emot ett sådant ofördelaktigt förhållande utgör den ifrågavarande institutionen en lämplig motvigt.

Ombudsmannens göromål är, såsom sagdt blifvit, att föra ordet vid borgenärernas sammanträden, söka förlika borgenärerna i tvistiga fall, öfvervaka förvaltningens gång, meddela beslut i en mängd förvaltningsfrågor och slutligen uppgöra förslag till utdelning i konkurser. Detta förslag är af mycken vikt, emedan, om detsamma godkännes af borgenärerna, det ovilkorligen länder till efterrättelse, och det mången gång beror på ett yttrande af rättens ombudsman och den framställning, han gör rörande grunderna för förslaget, om detsamma af borgenärerna antages eller icke. Slutligen har ombudsmannen det viktiga uppdraget att öfvervaka sysslomännens åtgöranden och tillse att de fullgöra sina skyldigheter, samt att för hvarje år hos rätten göra anmälan derom, hvarigenom rätten blir satt i tillfälle att bedöma, huruvida skäl förefinnas att bibehålla sysslomännen vid deras befattning, eller om de böra utbytas mot andra lämpligare och driftigare personer.

Jag fruktar att genom en alltför vidlyftig framställning i ett ämne, som jag vet i allmänhet icke särdeles intresserar Kammarens ledamöter, nemligen ett juridiskt, trötta Herrarne alltför mycket, och vill derföre icke vidare inlåta mig i några detaljer. Dock vill jag, i anledning af den föregående talarens påstående, att borttagandet af rättens ombudsman skulle medföra en besparing för massan, upplysa, att detta grundar sig helt och hållet på ett misstag. Massan bestämmer sjelf, huru stort arvode skall utbetalas för förvaltningen af dess tillgångar, och af detta belopp erhåller ombudsmannen en tredjedel och sysslomännen återstoden. Det blir till följd deraf icke massan, men väl sysslomännen, som komma att skörda någon vinst genom indragning af rättens ombudsman.

Jag tror på nu anförda skäl, och då jag ej hört några motiver anföras, som kunna ändra min åsigt, att Kammaren lika litet som Lag-Utskottet, bland hvars sexton medlemmar hvarken nu eller vid föregående riksdagar någon enda röst höjt sig för bifall till detta förslag, skall finna lämpligt att fatta beslut om indragning af ombudsmannabefattningen vid konkurser.

Den ifrågavarande motionen går derpå ut att på förhand skulle

bestämmas, att i vissa konkurser skulle ombudsmän tillsättas, i andra åter icke. Att bestämma något sådant är omöjligt, ty ombudsmännens funktioner äro desamma såväl i den ena som den andra konkursen, och det är för rätten svårt att vid konkursens början inse, om i en konkurs förekomma mera eller mindre invecklade frågor, hvilket ej kan utrönas, utan att domstolen ingår i granskning och pröfning af samtliga fordringsanspråken. Arfvodet till ombudsmannen betyder i det hela så litet, ty är konkursen simpel, blir arfvodet naturligtvis jämförelsevis ringa. Deremot beredes konkursmassan den obestriddliga fördelen att hafva en juridisk person att tillgå vid förvaltningen af massans angelägenheter. Dessutom bör man betänka, att lag skrives för den stora massan af befolkningen, och just för denna, på landet bosatta befolkning är det af högsta vigt att hafva en rättens ombudsman att tillgå, emedan det ofta händer, att bland borgenärerne icke finnes någon enda, som har förmåga att upprätta ett utdelningsförslag eller bedöma de frågor, som i konkursen förekomma. Jag vill nu icke vidare upptaga Herrarnes tid, utan inskränker mig till att förorda bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hasselrot: Ehuru jag i lagfrågor ogera opponerar mig emot den siste högt ärade talaren, har jag dock, då jag är landtdomare i en ort, der efter nya konkurslagens införande konkurserna så till sägandes kommit i flor, ansett mig pligtig att, på grund af den erfarenhet jag vunnit, yttra några ord emot Utskottets Betänkande i denna punkt. Jag vill visserligen icke underskatta den ifrågavarande institutionens vigt, och medgifver gerna, att i större konkurser det är nödigt för massan att anlita biträde af en person med juridiska insigter. Jag dömer i detta fall på grund af egen erfarenhet, emedan jag sjelf varit syssloman i en konkurs af vidlyftig beskaffenhet, der jag hade mycken hjälp af rättens ombudsman, utan hvars biträde jag, ehuru sjelf jurist, måhända fått rätt svårt att reda mig. Men uti mindre konkurser deremot anser jag, att en rättens ombudsman utan skada ganska väl kan undvaras, om de uppdrag, som åligga honom, fördelas emellan domaren och sysslomännen. Så kan t. ex. domaren öfvertaga det åliggandet att söka förlika borgenärerna, der förlikning kan ega rum. Lyckas han ej i sitt försök att ävägabringa förlikning, så må han utsätta förhör, och domstolen får då pröfva de framställda fordringsanspråken. Hvad arfvodet beträffar, så är det väl sannt, att endast en viss andel af detsamma tillfaller ombudsmannen, men min öfvertygelse är, att ju flere skola dela detta arfvode, till desto högre belopp anse sig borgenärerne böra bestämma det. En lätnad vore det således i de flesta fall, om någon rättens ombudsman icke komme i fråga; och för min del ser jag intet hinder, hvarföre man ej skulle kunna åt domstolen öfverlemna att bestämma, när en ombudsman bör förordnas eller icke. Att, såsom den ifrågavarande motionären föreslagit, lemna bestämmandet häraf åt massan sjelf, torde deremot vara mindre lämpligt.

Vid denna och föregående riksdagar har jag icke haft Kammarens förtroende att vara ledamot af Lag-Utskottet, men jag var  
det

det vid riksdagen derförinnan, och hyste då samma åsigt som nu, hvilket jag velat tillkännagifva. För öfrigt instämmer jag i yrkandet om punktens återremitterande.

Grefve Mörner, Oscar: Jag kan icke säga, att jag för min del är alldeles öfvertygad om den stora nyttan af att ega en utaf domstolen förordnad ombudsman i konkurser. Jag har tidtals vistats i en större handelsstad och varit i tillfälle att tala med dervarande affärsmän i frågor rörande vår konkurslagstiftning, och af allt hvad jag vid dessa samtal inhemtat synes mig, som belätenheten med den nya konkurslagen icke vore så särdeles fullkomlig. Jag har till och med funnit den, som önskat en återgång till det gamla systemet. Sjelf har jag icke haft synnerligen mycket att skaffa med konkurser och har derföre lyckligtvis ej varit i tillfälle att förvärfva någon egen erfarenhet i ämnet, men jag tror dock lika med en föregående talare, att nyttan af den nuvarande lagstiftningen ej ännu kunnat fullkomligt utrönas, och att man derföre icke bör bryta stafven öfver en institution, som, då den blifvit vidsträcktare tillämpad och mera känd, måhända visar sig både verksam och välgörande.

I Utskottet har jag derföre icke motsatt mig det beslut, som i frågan fattades, men som de motiver, Utskottets ordförande här framställt, icke äro alldeles desamma, som de på hvilka jag grundat mitt beslut i frågan, vill jag i korthet framlägga de skäl, som föranledt mig att icke biträda motionärens förslag. Detta innehåller, att det i konkurser skulle ankomma på borgenärerna att afgöra, om det vore nödvändigt att förordna om en rätts ombudsman behöfdes eller icke. Nu vet hvar och en, som läst konkurslagen, att densamma innehåller ganska vidlyftiga stadganden rörande rätts ombudsman och hans göromål. Skulle man nu införa ett stadgande, hvarigenom det tillätes att i vissa konkurser tillsätta ombudsman men icke i andra, så saknades föreskrift, huru i sednare händelsen de göromål skulle uträttas, som lagstiftaren uppdragit åt ombudsmannen. Förslaget vore således under nuvarande förhållanden svårt att gifva någon tillämpning. För dess genomförande erfordrades en ny lagstiftning, som bestämde huru man i det ena eller andra fallet skulle tillvägagå, men ett förslag i denna syftning innehåller motionen ej; och då Utskottet ej ansett sig befogadt att utarbete ett sådant, har det naturligtvis ej heller kunnat förorda motionen. Att förofrigt åt gode männen eller sysslomännen uppdraga ombudsmannens göromål lärer väl äfven ur den grund icke gå för sig, att då till dessa jemväl hörer att kontrollera gode männen och sysslomännen, dessa väl ej lämpligen böra sättas att kontrollera sig sjelfva. Då en sådan dubbel lagstiftning, som jag förut omnämnt icke förefinnes eller ens blifvit föreslagen, har jag för min del ej ansett motionen böra bifallas; och det är på de af mig nu anförda skäl som jag instämt i Utskottets beslut.

Herr von Gegerfelt: Den förste talaren framställde förhoppningar på oenighet emellan Kammarens jurister i denna liksom i andra frågor. Jag trodde icke då, att en sådan förhoppning skulle

förverkligas, men en jurist har nu verkligen visat sig vara skiljaktig.

En blick på våra konkurslagar visar, att ombudsmannen så väsendtligt ingriper i konkursens gång, att de åt honom uppdragna göromål omöjligen kunna i någon enda konkurs umbäras. Förslaget att gifva borgenärerna rätt att åt sysslomännen uppdraga ombudsmannabefattningen innefattar således i sjelfva verket att lemna dem rätt att välja ombudsman. Sjelfva benämningen, Rättens ombudsman, visar att detta skulle vara olämpligt. Honom åligger, att å rättens vägnar föra ordet vid en del sammanträden med borgenärerna och att i öfrigt vidtaga alla de åtgärder, som eljest skulle åliggera rätten. En talare har sagt, att man i allmänhet skulle vara mycket missnöjd med konkurslagen och att detta skulle visas af den mängd motioner om ändringar i samma lag, som blifvit vid sista riksdagar väckta, men jag ber att i det fallet få förklara, att de flesta anledningarne till missnöje hufvudsakligast bero deraf, att konkurslagens stadganden icke ännu äro fullkomligt kända och icke heller blifvit iakttagna. Om i mindre konkurser Ombudsmannen har ringa besvär, så bör ock hans arfvode vara ringa, ty eljest bevaka borgenärerna ej sin rätt gent emot honom. Rätten kan nemligen nedsätta kostnaden och uppgöra annan fördelning af arfvodet, om anmärkningar deremot till rätten framställas. Arfvodet är således i ringa konkurser obetydligt och en förändring i detta syfte skulle ej leda till något gagn.

Den näst siste talaren anmärkte att domaren skulle kunna föra ordet vid sammanträdena, och i öfrigt åtaga sig hvad rättens ombudsman nu åligger. Vår konkurslag har emellertid upptagit denna institution just för att bereda rätten och domaren en lindring i göromål. Vi skulle således härutinnan återgå till de gamla förhållandena, men dermed skulle vi dock icke vinna något.

Jag får på grund af hvad jag anfört yrka bifall till Lag-Utskottets ifrågavarande Betänkande.

Friherre Raab: Det gick som jag trodde, att våra lagkarlar, dit jag äfven räknar Grefve Mörner, såsom ledamot af Lag-Utskottet, icke kunde komma öfverens om denna sak. Den förste talaren, Ordföranden för Utskottet, har, med den skicklighet han besitter, försvarat Utskottets Betänkande, men jag får tillstå, att jag icke rätt förstår de motiver han anfört, och genom hvilka, jemte omtalandet att de gamla principerna blifvit föråldrade, han invecklat frågan för oss arma praktiska menniskor. Han har ock talat om att, huru konservativ han varit i lagfrågor, han dock måste underkänna alla de här förut följda gamla principerna. De nya principerna, som nu blifvit införda i vår konkurslag, hafva dock onekligen haft det onda med sig, att de åstadkommit en oändlig mängd konkurser, och tyvärr gjort dem till ett slags näringsfång, som tillgripes för att bedraga borgenärerna. Jag undrar om detta framdeles skall blifva bättre, såsom Herr Gegerfelt hoppas. 1866 fanns öfver 6000 konkurser i landet; jag vet icke huru många det nu är, men jag fruktar att antalet stigit, i mån som de mindre samvetsgranna affärsmännen kommit under fund med

hvad fördel det ligger uti att på ett förståndigt och slipadt sätt göra konkurs.

Herr Grefve Sparre har sagt att konkurserna förr räckte i årtal, och anförde såsom exempel, att sysslomännen kunde hinna äfven göra konkurs och att förvaltningen derigenom särdeles invecklades. Det är mycket sannt; jag har icke heller ovilkorligt yrkat, att rättens ombudsman icke må finnas, men jag åberopar endast i detta hänseende motionärens förslag, som innehåller: "att vid sammanträde i konkurser för utseende af gode män, det må stå borgenärerna fritt att besluta, om de anse rättens ombudsman vara för boets förvaltning behöflig eller i motsatt fall öfverlemna uppdraget ensamt åt gode män och sysslomän."

Till stöd för den åsigten att denne funktionär i vissa fall är alldeles öfverflödig, kan jag nu också efter Herr Hasselrots anförande åberopa erfarenheten hos en gammal domare i en trakt, der konkursernas antal är synnerligen stort, och vi böra besinna, att det, i följd af de nya principernas tillämpning, numera gått så långt, att både torpare och tjenstehjon göra konkurs. Hvertill tjenar det att i desse små konkurser hafva en rättens ombudsman? Det har blifvit yttradt af Lag-Utskottets ordförande, att jag begått ett misstag, då jag påstod att denna institution föraledt ökade kostnader. Jag har dock icke begått något misstag, ty det är obestriddigt och af erfarenheten visadt, att ju flere som skola dela arfvodet, ju större tilltages det. Vid konkurser är nu vanligt, att såsom arfvode för förvaltningen erläggas två procent af försäljningssumman för alla fastigheter. Detta gör ock, att kostnaden för förvaltningen ofta går till större delen upp mot boets tillgångar och att sedan de bäst prioriterade fordringsgarne utfått sitt, de mindre prioriterade och opprioriterade sällan få i proportion dela så mycket af boet, som förvaltningsbestyret medtagit. Vi skola äfven komma ihåg, att arfvodet bestämmes af majoriteten, men denna består oftast dels af dem, som hafva så goda in-teckningar eller säkerheter, att de i alla fall ingenting förlora, dels också af sådana fordringsegare, som tydligt inse att de i allt fall icke kunna få någon utdelning. Sysslomännen, biträde af rättens ombudsman, hafva så lätt att persuadera dessa personer, som ingenting förlora derpå, att bevilja ett högt honorarium för förvaltningen.

Det har vidare blifvit sagdt af Lag-Utskottets ordförande att domaren icke kan vid konkursens början afgöra, om en ombudsman behöfs eller ej; men må det då bero på både borgenärerna och domaren. Jag kan naturligtvis icke i detta fall uppställa något bestämdt lagförslag; men då jag vet och har erfarit, att den stora kostnaden, att hafva ombudsman är obehöflig i en stor del konkurser, anser jag att något bör göras för afhjelpande af det närvarande öfverklagade förhållandet. Det är möjligt — jag har ju redan medgifvit det — att ombudsman behöfs i vissa konkurser, men hvarför skulle man icke för andra fall få eller göra en liten eftergift i de nya principerna. I detta afseende hoppas jag, att Lag-Utskottets ordförande icke skall vara så konservativ, att han icke medger en rättelse i denna konkurslagens föreskrift, som jag tror hafva ländt mera till skada än till gagn.



För min del vidhåller jag mitt yrkande om återremiss, under anhållan att Utskottet måtte taga i betraktande om icke mera afseende kunde göras på motionärens förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels af *Grefve Mörner* bifall till det slut, hvartill Utskottet i denna punkt kommit, och dels återremiss af punkten; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till den ifrågavarande punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

### 2:dra punkten.

Herr Meijer, Edvard: Det är visserligen djerft af mig, att uppträda i en lagfråga, der så framstående jurister uttalat sitt votum och jag skulle icke heller vågat göra det, om jag icke visste, att jag hade bakom mig större delen af Sveriges industri-idkare.

Det fins i vår nya konkurslagstiftning icke något mera förhatligt stadgande, än det om tvångsackord. Redan vid 1865 och 1866 års riksdag söktes en ändring häruti och frågan har sedan upphörligt återkommit och skall äfven återkomma till dess ändringen sker. På hvad sätt denna ändring lämpligast bör ske, det anser jag mig icke kompetent att föreslå, men att ändring bör ske, derom är jag fullt förvissad; och får jag på sådan grund, och då jag är öfvertygad, att Lag-Utskottet, om den vill ändring, lätteligen skall utfinna rätta sättet derför, anhålla om återremiss af Betänkandet i denna punkt.

Grefve Sparre: Det kan icke nekas att, på sätt den siste tälaren yttrat, klagan öfver tvångsackordet i landet försports. Detta är också naturligt med hvarje ny inrättning, och tvångsackordet är nytt, som Herrarne väl veta. I allmänhet förhåller det sig så med de mensklige förhållandena, att man känner olägenheterna af det som fins, men glömmar olägenheterna af det som har funnits. Ackordet har funnits i alla tider i Sverige och det var just klagomålen öfver detsamma, sådant det var i sin förra form, som utgjorde en af de största anledningar till Rikets Ständers begäran om en ny konkurslagstiftning.

Hvar och en som var med under förra tider, vet också nogsamt, huru vid ackorden då tillgick. Man ville öfverenskomma med borgenärerna om ett ackord och man fick snart derför borgenärernas majoritet, ty det blef klart att det var förmånligare för borgenärerna att gå in derpå än att, såsom ofta skedde, efter många år få rakt ingenting. Men det hände emellertid, att, då några borgenärer sågo att pluraliteten ville göra ackord, dessa borgenärer svarade: nej, vi gå ej in på ackord, vi taga ej något mindre belopp, än vår fulla utdelning. Då inträffade det också ganska ofta att de flesta borgenärerna, som insågo huru deras intresse ovilkorligen fordrade, att ackordet gick igenom, i stället för att i årtal afbida konkursens ut-

redning, gingo in på att lemna dessa herrar fullt. Således blott några borgenärer voro riktigt envisa kunde de vara vissa att få ut sin fordran, men öfriga borgenärer fingo då bidraga till de förras likviderande, dervid de naturligtvis måste afstå från en del af hvad dem tillkom utaf ackordssumman. Jag anser ett sådant ackord vara ett tvångsackord lika mycket om icke mera, än det vi nu hafva.

I alla mera framstående handlande och industriidkande stater finnes stadgadt ett tvångsackord. Jag kan då ej inse, hvarföre just Sverige skulle vara ett undantag, så att hvad som går an öfverallt anorstädes, icke skulle gå an äfven här. Till en del ligger orsaken till de gängse klagomålen deri, att borgenärerna icke iakttaga sin rätt, att de ännu till en del likasom under gamla tider, då domstolarna belt och hållet handlade konkurssaker, endast lägga in sin bevakningsinläga och sedermera icke vidare bry sig om konkursen. Det finnes en gammal sats, som redan var antagen i Romerska rätten; "negligentes non curat prætor". Dem som äro försunliga kan ingen lagstiftning hjälpa. Har lagstiftningen så tillställt, att borgenärerna få bevaka sin rätt och de ändock icke passa på, så må de skylla sig sjelfva. Då borgenärerna, gemensamt samlade till sammanträde, för ackordsförslagets behandling, derom de genom allmänna tidningarna underrättats, må taga detta ackordsförslag i öfvervägande, så är det skäl att åt pluraliteten af dem -- och här fordras så stor pluralitet som två tredjedelar af de bevakade fordringarna -- öfverlemna att bedöma, hvad som är borgenärernas intresse eller ej. Finner denna pluralitet det vara med sina intressen öfverensstämmande att antaga ackordet, hvarför skulle då en minoritet här, mera än i något annat fall, kunna utgöra hinder dertill. Jag har vid föregående tillfällen sagt, och jag upprepar det nu, att en konkurs är ett bolag, ett ledsamt bolag, det erkänner jag, ett tvångsbolag; man sparkar emot för att slippa komma in der, men när man väl en gång är der inne, så finnes ingen annan utväg att bestämma frågor, rörande förvaltningen, än den erkända regeln: "plurima vota valent". Jag kan icke ställa till så att i ett bolag icke pluraliteten skulle hafva öfvervägande magt; men lagstiftningen har dock, ifråga om ackord, för att förekomma att någon konstlad majoritet skulle kunna åstadkommas, föreskrifvit vissa försigtighetsmått. Sålunda är stadgadt, att ackordet icke skall kunna antagas om ej alla de vid sammankomsten närvarande borgenärer, som representera en viss summa af fordringsbeloppet gå in derpå eller ock fyra femtedelar af dessa borgenärer, som tillika representera fyra femtedelar af hela massan antaga det. Nu hemställer jag, om i en konkurs blifvit framställt ett sådant ackordsförslag, som en så öfvervägande pluralitet af massan ansett förmånligt, är det då skäl att en liten minoritet skall kunna omöjliggöra detta, synnerligast om majoriteten i alla andra frågor, utan att vara så öfvervägande, kan bestämma om massans öde. Om t. ex. det göres ett anbud på försäljning af massans fasta egendom, der den icke är intecknad, ty då får egendomen blott säljas på auktion, och några borgenärer anse priset för ringa, så beslutar ändock massan och säger att minoriteten får finna sig deri. Om cessionanten är industriidkare och fråga blir om att fortsätta hans rörelse så, om ock vissa af borgenärerna säga, att den

icke får fortsättas emedan den är skadlig, kan dock majoriteten besluta rörelsens fortsättande; med ett ord, i en konkurs måste jag i alla fall vara beroende af pluraliteten, det kan icke hjälpas, och då vid ackordet föreskrifvits en kvalificerad sådan, som tillika skall representera en stor majoritet af de bevakade fordringsbeloppen, för att ackordet skall kunna antagas, så kan man icke gerna gå längre. Jo, man kan verkligen gå längre, genom att bestämna, att domstolen skall fastställa ackordet, att domstolen skall pröfva om ackordet är riktigt och lagligt beslutadt, och detta har man äfven gjort. För derföre någon borgenär emot ackordet grundade anmärkningar, så kan och bör domstolen vägra en sådan fastställelse. Riksdagen har i fjol fattat ett beslut, som vunnit Regeringens sanktion, deruti stadgats, att domstolen, för att förekomma bedrägerier, kan, äfven om några invändningar icke blifvit mot ackordet gjorda, pröfva om icke gäldenärens ställning fordrar att han ställer säkerhet för dess fullgörande. Denna ändring vidtogs, som sagdt är, vid sista riksdagen, och förinnan detta beslut har trädt i kraft, är det för tidigt att bedöma om icke detta nya stadgande kan motverka några af de anförda olägenheterna af tvångsackordet.

Om en borgenär försummar att infinna sig på ett sammanträde, hvarest beslutas ett ackord, som han sedan icke tycker om, så klagar han genast, men hvarför försummar han att inställa sig eller hvarför skickar han icke ombud, att bevara sin rätt.

I detta afseende måste, på sätt en aktad talare nyss sade, nya institutioner så småningom vinna insteg. Genom erfarenheten kommer befolkningen att få kännedom om hvad den har att iakttaga för bevakande af sin rätt. Om borgenärerna försumma detta sammanträde för pröfning af ackordet så kan ju ingen hjälpa dem. Huru vilja Herrarna att man skall skriva en lag, som skall hindra menniskor att vara försumliga, och försumlighet är det som föranledt de förluster, hvaröfver man nu klagat.

Motionären har icke heller bestridit tvångsackordet i sin helhet, han tyckes tvärtom erkänna, att det icke kan umbäras, men han har sagt, att det borde bestämmas ett minimum af 50 procent, under hvilket ett ackord icke borde få föreslås eller antagas. I vissa fall är det möjligt, att detta stadgande, der något bedrägeri är att befara, eller gäldenären förmått borgenärerna att utaf någon öfverdrifven barmhertighetskänsla vara beskedligare än behöfligt är, skulle kunna verka nyttigt, men nog måste man väl öfverlemnna åt hvar och en, att sjelf se till sitt eget intresse. Huru ofta inträffar det dessutom vid konkurser att man kan få 50 procent, jag fruktar att det ej är i hälften af konkurserna, åtminstone under denna tid. Jag tror till och med icke att man ens kan säga, att en tredjedel eller en fjerdedel af konkurserna ge 50 procent. Om man skulle skriva en sådan lag motionären önskat, så vore det detsamma, som att säga att ackord icke skulle kunna komma i fråga i tre fjerdedelar af inträffande konkurser. Om borgenärerna skulle finna att det vore stort intresse vid att få t. ex. 45 procent, så skulle det vara omöjligt, att få ett sådant ackord igenom, derest en enda borgenär sade nej, och detta derföre att lagen sagt att ackord icke får fastställas under 50 procent. Jag

ber ännu en gång att få nämna, det grundtanken i den nya konkurslagen är, att åt borgenärerna öfverlemnas, att sjelfve bevaka sina intressen. Vill jag lemna åt dem ett sådant bemyndigande, så är det dermed som med friheten i allmänhet, den kan missbrukas; men deraf kan man dock icke hämta skäl för den åtgärden, att sätta den enskilde under förmyndare, hvilket skulle bli ytterst skadligt.

Jag hörde vid sista riksdag framställas, att Stockholms köpmannaförening klagade så mycket öfver tvångsackordet. Det är likväl bekräftadt af erfarenheten hos åtskilliga domare, af hvilka flere äro ledamöter i Lag-Utskottet, att just i de konkurser, der Stockholms köpmannaförening bevakat fordran, just der och genom deras medverkan har tvångsackord kommit till stånd. Således, just de som starkast tränga på ackordet derföre att de, aflägsne från orten, anse det vara bättre att erhålla något än intet, klaga sedan mest deröfver; och man kan icke heller anse det vara så underligt, att de sedermera tycka det vara ledsamt, att hafva fått så litet, men, märken väl, de hade troligen aldrig kunnat få mera. Den af motionären föreslagna ändring tror jag derföre icke leda till någon förbättring i lagstiftningen.

Motionären som i sin framställning visat att utaf 49 konkurser, som handlagts under en ombudsman, icke mer än 10 blifvit afslutade genom tvångsackord, finner denna siffra vara så stor och den är likväl blott en femtedel. — Jag tror dock, såsom Utskottet sagt, att det ligger något misstag uti denna beräkning, ty erfarenheten visar, och genom Justitie Statsministerns berättelse är ådagalagdt, att antalet af tvångsackord är jemförelsevis i allmänhet ganska litet. Jag är dessutom af den mening, att fastställandet af ett sådant minimum, som icke finnes upptaget i lagstiftningen för något annat land, der tvångsackord finnes, hvarken för vårt grannland Norge, eller för Tyskland, Preussen m. fl. länder, skulle utgöra ett hinder för vår utveckling, hvilken fordrar att vi åt borgenärerna öfverlemna, att i egen sak handla såsom dem för godt synes.

Jag anhåller, på grund af hvad jag nu anført, om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nordström: Konkurslagstiftningen är obestriddigen bland lagstiftningsarbeten ett af de mest grannlaga, mindre dock för de grunder i sig sjelfva, hon dervid uppställer, än för effekten af dessa grunders tillämpning på de olika praktiska förhållandena i samhällslifvet.

Man läste nyligen i de offentliga bladen, att Drottning Victoria i England i sitt throntal förklarar sig vilja för parlamentet framlägga förslag till ny konkurslag. Det vore då inom tre decennier för tredje gången en revision af konkurslagen komme att i detta land företagas. Det är utan tvifvel erfarenheten, som föranleder detta och som, ökad med nya rön ur lifvet, söker att göra dem i lagen såsom förbättringar gällande. Utan tvifvel har erfarenheten äfven hos oss redan lärt oss att vår nyaste konkurslag i flere stycken skulle vinna på en revision, som lemnade rum i lagen för erforderliga förbättringar, och kan man derfor ej förundra sig öfver, att motioner i sådan syftning afgifvas.

Hvad nu frågan om det i nya konkurslagen af år 1862 införda konkordatssystemet, eller det så kallade tvångsackordet angår, torde det ej vara utom ämnet att yttra några ord om dess betydelse i jemförelse med de äldre konkurslagarne, hvilka hade adopterat en princip i detta hänseende, som härstammade från Hansans tider och afvek från hvad Europas vestliga kontinentsstater derom hade antagit såsom regel. När nemligen en gäldenär som råkat i obestånd och nödgats afträda sitt bo till förnöjande af sina borgenärer, kunde ådaga lägga att hans obestånd tillkommit, utan hans vållande, genom hvarjehanda olyckor, hvarunder svek ej funnes, kunde han af domaren förklaras från borgenärernas vidare tilltal fri, antingen helt och hållet, eller till så stor del af gälden, som utan hans vållande uppstått, om än hans vilkor genom hans företagsamhet eller på annan grund sedermera förbättrades. Afträddande till borgenärerna af det bo, han egde kvar, gjorde då tillfyllest. Sådan var grundsatsen i detta afseende i 1734 års lag, och sådan äfven i den reviderade konkursstadgan af år 1798. Tvärt emot den juridiska regel, som eljest vill, att följderna af en olycka skola drabba egaren af det förlorade eller förstörda föremålet, (*casus sentit dominum*) skulle således borgenärerna i konkursen få vidkännas all den skada, olyckan hos deras gäldenär tillskapat. Sådant var en motsägelse vid sjelfva rättsprincipens tillämpning, och på goda skäl öfvergafs därför detta stadgande i den ånyo reviderade konkurslagen af år 1818, äfvensom i den af år 1830, då det i stället stadgades, att gäldenären skulle med den förmögenhet, han framdeles kunde tillvinna sig, betala den gäld, som återstod, sedan det afträdda boet först dertill blifvit använt. Något ackord mellan gäldenären och borgenärerna kände deremot de två sistnämnda lagarne icke; dock att det såsom en frivillig öfverenskommelse kunde tillvägabringas, derest *samtliga* borgenärerna, och främst de oprioriterade, dertill gäfvos sitt bifall.

Uti nödvändigheten af samtliga borgenärernas bifall befanns emellertid i flera fall en öfverdrift ligga, som icke ansågs förenlig med flertalets rätt och fördel, när det sålunda kunde hända, att en enda, om än i anseende till sin fordran högst obetydlig fordringsegare, egde magt att emellan borgenärerna och äfven den mest redbare gäldenär hindra öfverenskommelser i afseende å gäldens betalning, hvilka uppenbarligen hade kunnat lända till större fördel för de flesta. En och annan mindre fordringsegares oböjlighet i sådane fall borde ej tillerkännas den magt, att de flestas fördel derigenom åsidosattes. Detta är tvångsackordets princip, hvilken hade gjort sig gällande i lagarne uti det vestliga Europas kontinentalstater. Men då likväl hvarje, huru som helst regleradt, tvångsackord, innefattar något, som utgör ett intrång uti den enskildes eganderätt, derest han ej fritt derpå ingått, kunde tvångsackordet af lagen ej erkännas såsom bindande, utan vissa inskränkingar och garanterande förbehåll, och allraminst göras beroende af borgenärernas enkla pluralitet, när borgenärerne i en konkurs, tvärt emot hvad en lagfaren talare här nyss yttrade, icke kan betraktas såsom ett bolag. Ett bolag grundas genom frivilligt aftal mellan flere om, att för något visst ändamål konstituera sig såsom sådant; men att anse borgenärer, som nödgas sammankomma för att för sina fordringar bereda sig

betalning ur en gemensam gäldenärs afträdda bo, såsom lika med ett bolag, det vore ett mycket vilseförande misstag; och just därför att så ej är, har lagen öfverallt, der tvångsackord erkännes, gjort dess giltighet beroende af en relativ pluralitet af fordringsägare, som tillika tillsammans representera ett fordringsbelopp, betydligt öfver hälften, och dessutom endas så beskaffade fordringar, som icke utgå med förmånsrätt, hvarutom domstolen ovilkorligen förbehålles att pröfva, huruvida ett sådant ackord, enligt de i lag bestämda grunder, må kunna godkännas, äfven om från någon borgenärs sida invändning deremot hos domstolen icke blifvit gjord. Ut i England har konkurslagen medgifvit både frikallelse för en *redlig* gäldenär från vidare betalning af hans gäld, än med de genom afträdande af hans bo beredda tillgångar, så snart konkursdomstolens referent inför densamma afgifvit förklarande, att gäldenären i allo befunnits hafva sanningsenligt förfarit, och domstolen deröfver låtit utfärda ett certifikat, samt dessutom äfven, utan något sådant certifikat, rättigheten att uppgöra ackord, hvilket, ehvad förslag derom väckts af gäldenären eller borgenärerna, kan blifva bindande för alla, derest vid två särskilda sammankomster nio tiondedelar af såväl borgenärer som bevakade fordringar dertill gifvit sitt bifall. I Frankrike erfordras, för att ett ackord skall kunna tillvägabringas, att en enkel pluralitet af *samtliga* fordringsägare, representerande tre tjerdedelar af de bevakade och godkända fordringsbeloppen, detsamma antagit. I andra länder är en relativ majoritet erforderlig, till siffran på olika sätt bestämd; öfverallt dock under förutsättning att gäldenären ej blifvit med svek och bedräglighet beträdd.

Tvångsackordet är således icke uteslutande öfverlemnadt åt den fria öfverenskommelsen. utan genom själfva lagen bundet vid vissa regler och garantier, åsyftande att hindra dess urartande från det afsedda ändamålet. Hos oss, der den relativa majoriteten är i den nya konkurslagen af år 1862 bestämd sålunda, att antingen alla tillstådesvarande borgenärer, såvida de tillika representera två tredjedelar af samtliga i konkursen bevakade och godkända oprioriterade fordringsbelopp, eller ock fyra femtedelar af de tillstådesvarande, så vida de jemväl representera fyra femtedelar af det godkända oprioriterade fordringsbeloppet, sig derom förenat, har dessutom år 1868 tillkommit det stadgande, att domstolen, utom andra till dess pröfning hänskjutna frågor, skall tillse, huruvida erforderlig säkerhet för ackordets fullgörande kunnat ställas. Att hela principen för tvångsackordet emellertid är ett mycket grannlaga och betänkligt ämne, kan icke förnekas. Det är mera en från det praktiska lifvet utgången ackomodationsprincip, än en sträng rättsprincip, som deri uttalar sig. För min del tror jag emellertid, att den nya konkurslagen äfven i andra delar behöfde revideras, och dervid den erfarenhet tillgodogöras, som dess tillämpning sedan dess tillkomst gifvit vid handen; och som jag, vid sådant förhållande, icke anser mycket vara vunnet, om den nu i motionsväg föreslagna ändringen vidtages, vill jag för min del låta det bero vid Utskottets Utlåtande i förhoppning att en omständligare revision icke länge skall uteblifva,

Herr Meijer: Jag börjar med att beklaga, att jag saknar den förmåga, jag skulle önska, för att kunna värdigt uppträda emot den förste värde talaren, och jag ber därför på förhand om öfverseende.

Oaktadt den förste talarens vältalighet, har jag ej lyckats blifva öfvertygad i sak. Jag tog fasta på ett af hans yttranden, nemligen att han icke tälde något förmynderskap. Jag skulle tro, att hela grundprincipen för tvångsackordet just är det värsta förmynderskap. Att jag, eller hvilken annan som helst, hvilken på god tro fått en fordran, skall till följd af en majoritets beslut vara tvungen att nöja mig med ringa eller ingen ersättning därför, kan väl icke vara med rättvisa och billighet förenligt. Det är och blir ett förmynderskap. Man har sagt, att efter det gamla systemet en minoritet understundom kunde lyckas att tilltvinga sig en större utdelning än majoriteten, men jag tror, att detta är ett förhållande, som fortfarande existerar. Just derigenom är det nemligen som den majoritet, hvilken för ackordets antagande åstadkommes, eljest icke skulle kunna fås. Gamla vänner och bekanta erhålla gäldenärens förbindelser ställda på framtiden, emot det att de förhjelpa honom till ett ackord, som visserligen skall prövas af rätten, hvilken likväl omöjligen kan sträcka sin pröfning till de vilkor, hvar på borgenärerna ingått på detsamma. Den aflägsne boende fordringsegaren, han må hafva ombud eller ej, får nöja sig med hvad som beslutas. Så var det ej förr. Man framställer saken så, som vore det kreditorernes eget fel, hvilka ej hålla ombud. Men hvar skola de personer, som ligga i stora affärer få ombud, som de kunna lita på. En person gör en affärsresa, eller två, om året, t. ex. från min trakt till Haparanda, men derunder kan han ej hinna lära känna personer, som han skulle kunna använda till ombud. Vanligen får man knappast veta, att konkurs uppstått, mycket mindre när och hvar sammanträden hållas. Skickar man emellertid de nödiga bevakningshandlingarne till någon namngifven person på den ort, der konkursen ej anhängig, så får man vanligen efter någon tid det svaret, att nu är tvångsackord genomdrifvet. Hvad specielt den saken beträffar, att en lag utkommit, som stadgar, att rätten skall pröfva, huruvida den säkerhet, som för ackordet erbjudes, är tillräcklig, så kan detta visserligen vara bra, men med all aktning för våra domare, tror jag ej, att de bry sig synnerligen mycket om att tillförsäkra borgenärerna den rätt, som tillkommer dem. Jag skulle kunna anföra flera exempel på huru illa borgenärernes rätt i sådana fall blifvit tillgodosedd. Så t. ex. vet jag en gäldenär, som, sedan han väl fått ackord, reste till Stockholm och der för den summa, hvarmed ackordet skolat betalas, uppköpte varor hvarpå han seglade sin väg och försålde dem, hvaremellertid borgenärerne fingo se sig om efter ackordssumman. Om ett sådant missbruk genom den omtalade nya lagen kan förebyggas vet jag icke, men icke tror jag mycket derpå.

Det är äfven en annan sak, som jag ej kan låta bli att vidröra, nemligen att den ovilkorliga skyldigheten att kommunicera borgenärerna blifvit borttagen. Dessa äro nu egentligen hänvista till annonserna i Post- och Inrikes Tidningar. När man har en rättens ombudsman, som väl i vissa fall kan vara behöflig, men i de flesta

är alldeles öfverflödig samt, i förhållande till det gagn han gör, åtnjuter ett högt arvode så tycker jag, för min del, att denne kunde åläggas att delgifva fordringsegarne sådana i konkursen förekommande tillkännagifvanden, som desse kunde behöfva att hafva reda på.

Men för att återgå till ämnet, så, på samma gång jag önskar en omarbetning af hela konkurslagen, på det att den mängd af olämpliga bestämmelser, som densamma nu innehåller, kunde vardas utbyttas emot ändamålsenligare, kan jag för min del ej se, hvad som kan hindra, att, innan en sådan större revision ligger ega rum, vidtaga de smärre förändringar, som kunna finnas nödiga.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag anhålla om återremiss af den föredragna punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Knappt torde någon del af den nya konkurslagen hafva uppväckt ett sådant missnöje, som stadgandena om tvångsackordet och det sätt hvarpå lagen i detta hänseende blifvit tillämpad. Att derföre, såsom en talare syntes önska, i afvaktn på en revision af hela lagen uppskjuta de ändringar och förbättringar, som i denna del af densamma kunna finnas nödiga, tyckes mig vara att bortskjuta den angelägenhet, som för stunden är nödvändig, i afvaktn på något ganska ovisst och som man har så mycket mindre anledning att tro vara nära förestående, som nogsamt visat sig, med hvilken ovanlig faderskärlek Lag-Utskottet försvarar den nu gällande Konkurslagen; ty nästan vid hvarje riksdag hafva motioner varit väckta om ändringar i denna lag, men städse blifvit af Utskottet tillbakavisade.

Nog är det emellertid väl mycket, att tvångsackord skola kunna komma till stånd äfven om fordringsegarne ej erhålla mer än en eller två procent af sina fordringars belopp; och sådana tvångsackord äro ej få, utan många. Om det då händer, att gäldenären kort derefter har tillgångar att inköpa betydlig egendom, så är det ögonskenligt, huru pass ärligt det gått till med ackordet. Jag skulle tro, att de exempel i detta hänseende, som blifvit af motionären anförda, äro mera talande, än en föregående talare velat finna. Det visar sig af dem, att i nästan alla konkurser, der tillgångar funnits, tvångsackord åstadkommits. För öfrigt hafva 14 konkurser blifvit afskrifna, i följd af bristande tillgång till konkurskostnadernas betäckande, och 1 i följd deraf att icke någon borgenär anmält sig, 9 hafva afslutats genom redovisning utan ringaste utdelning och 10 genom slutredovisning med utdelning emellan  $\frac{1}{4}$ -dels procent och 10 procent, samt 10 genom fastställt tvångsackord från 5 till 40 procent. Att vilja hvälfva hela ansvaret på fordringsegarne och säga, att det är deras fel, att de icke vid borgenärssammanträdena bättre bevaka sina intressen, synes vara att begära alltför mycket af fordringsegarne, isynnerhet af dem som äro aflägsse boende från orten, der det gäldbundna boet finnes, och sammanträdena hållas. Möjligt är äfven, att kungörelse om dessa sker så kort förut, att det gränsar till det omöjliga för mera aflägsse boende fordringsegare, att der kunna infinna sig. Ej heller är det lätt, att i allmänhet få ombud, och ofta äro dessa så dyrlegda, att det skulle blifva en ren förlust att skaffa sig ett sådant.



Jag har hört uppgifvas, att det finnes en landsort, der ombud endast för besväret att inlemna en skrift till Hofrätten taga 30 eller 40 R:dr. Det torde kanske för en och annan bland Herrarne icke vara obekant, hvar sådana priser äro gällande. Under dessa förhållanden är det antagligen för mycket begärdt, att utan all begränsning tillåta tvångsackord. Ifall man anser en utdelning af 50 procent vara för mycket, så finnes det många grader mellan 50 procent och 0, och emellan dessa särskilda grader måtte man väl kunna leta upp en siffra, som åtminstone på något sätt skulle tillfredsställa det allmänna rättsmedvetandet. — Jag instämmer i yrkandet om återremiss.

Herr Wallenberg: Det är verkligen förhållandet, att man inom affärsverlden börjat misströsta om de goda verkningarna af denna lag. Jag tror äfven, att man vunnit tillräcklig erfarenhet för att hafva kommit till insigt derom, att åtskilliga jemkningar uti densamma icke allenast böra, utan rent af måste vidtagas. Uppskof kan visserligen ske, men det kan ej medföra annat än ökad antal orättvisor.

Andamålet med tvångsackordets införande var att skydda en hederlig gäldenär emot anspråken af en hård och omedgörlig borgenär, som ville hindra en billig uppgörelse för att på godhertade släktningars bekostnad tilltvinga sig full betalning. Denna princip kan vara vacker; och jag må bekänna, att, då jag första gången såg detta stadgande, om hvars förändrande här är fråga, så föreföll det mig såsom ett steg framåt på civilisationens väg. Men det sätt, på hvilket saken hittills i verkligheten utfallit, har ej varit det lyckligaste, ty, såsom sakerna nu äro, har man, i stället att uppställa ett skydd emot borgenärernas hårdhet, uppställt ett skydd för mindre samvetsgranna gäldenärer emot borgenärernas billiga och rättvisa anspråk. Det är ej sällsynt, att man erbjuder ett ringa ackord, under formligt tillägg af den hotelsen, att, om man ej vill ingå derpå, få ändå mindre vid ett tvångsackord. Det har verkligen kommit så långt, att då man har en fordran hos en aflägsse boende gäldenär, så skrifer man hellre af densamma och anser förlusten som gifven, än man underkastar sig de kostnader och besvär, som äro förenade med en bevakning för att omsider genom ett tvångsackord erhålla antingen ingenting, eller ock endast ett par procent i utdelning. Detta är ett förhållande, som hvarken är förenligt med god ordning eller med en sund kredit. Vi sträfva för att bekämpa fattigdomen, men för att lyckas deri erfordras i främsta rummet en god ekonomisk ställning och i det andra, att lagen gifver skydd åt det ärliga förvärfvet.

Det är, som en talare nyss nämnde, en betydlig skillnad emellan 50 procent och 0. Detta yttrande gifver mig anledning att anföra ett exempel. I Franska banken är det regel att ej emottaga någon vaxel eller annat affärspapper utan realsäkerhet, med mindre än att det är försedt med tre signaturer. Denna bestämmelse trodde jag vara en gärd af välvilja emot de stora bankirerna, som vanligen lemna det tredje namnet — naturligtvis emot lämplig ersättning — men jag blef upplyst af en lagkarl, att erfarenheten gifvit vid handen, att utdelningen i de flesta konkurser i medeltal ej understege

33  $\frac{1}{3}$  procent, hvarföre banken genom att fordra tre namn hoppades att i allmänhet få ut sina fordringar till fullo. Skulle vi göra en statistik öfver våra konkurser, så tror jag verkligen, att vi skulle finna, det blott ganska få gifvit en så hög utdelning som 33  $\frac{1}{3}$  procent. Att emellertid någon siffra, som är högre än intet, bör stadgas, det fordrar rent af aktningen för fordringsegarnes rätt; och jag tror icke heller, att ett sådant stadgande skulle förnäma gäldenärens rätt. Det kan på sin höjd lända dertill, att gäldenären icke låter det gå till det yttersta, utan heldre gör konkurs litet tidigare. Jag tror, att ganska mycket vunnos, om Kammaren ville återremittera Utlåtandet med förklarande, det Kammaren finner Herr Hiertas motion hafva skäl för sig, men att 25 procent måtte insättas såsom minimum i stället för af motionären föreslagna 50 procent. Denna Kammare skulle derigenom visa, att den vill gifva skydd åt den ärliga och redbara krediten.

Medan jag har ordet, ber jag att få nämna några ord med afseende på förra punkten i Betänkandet. Det är enligt min tanke ett fel i lagen, att rättens ombudsman har del i kuratelet, hvarmed förstås en viss procent på den summa, som för konkursmassan inkaseras. Detta mitt yttrande föranledes ej af den ringaste skymt till afund, men jag anser principen ej vara riktig, ty ombudsmannen är satt att öfvervaka kuratorerna och bör bevaka såväl borgenärernas, som gäldenärernas rätt. Det vore derföre bättre, om ombudsmannens arvode bestämdes till viss procent på hvad som till borgenärerna utdelades, ty på det viset skulle ombudsmannen komma att göra verklig nytta. — Jag förenar mig med dem som yrka återremiss af den nu föredragna punkten.

Herr Almquist, Ludvig: Vid behandlingen af föregående punkt, nemligen den angående rättens ombudsman, uraktlät jag, ehuru emot den deri omförmälda institutionen jag kunnat hafva åtskilligt att erinra, att yttra mig, enär jag ansåg, att genom bifall till Herr Åke Anderssons motion en sådan rubbning skulle åstadkommit i konkurslagen, att den kunnat anses helt och hållet sönderfallen med afseende på både sjelfva rättegången och förvaltningen i konkurser. Men i ett så nära samband med konkurslagens öfriga delar står ej frågan om tvångsackord, hvilken nu är under behandling. Tvångsackordet är en — att jag så må kalla den — utländsk modesak, som i konkurslagen blifvit införd till vårt land, der den, dess bättre, ej kunnat slå några djupare rötter och detta af en ganska naturlig orsak; den strider nemligen emot sjelfva begreppet om rättvisa.

Ordföranden i Lag-Utskottet har sagt, att borgenärerne i en konkurs äro att betrakta som ett bolag; men deremot måste jag reservera mig. Ett förhållande, hvori man, emot sin vilja, intvingas, kan ej vara jemförligt med ett bolag, deri jag frivilligt och på kända vilkor inträder. När Utskottet således säger, att "då, såsom ganska ofta inträffar, en borgenär endast inlemnar sina bevakningshandlingar, utan att sedermera följa sakens vidare gång, har han sig sjelf att skylla, i fall han, genom sin underlåtenhet att deltaga i ackordsfrågans afgörande, möjliggjort genomdrifvandet af ett ackord, som

länder honom och andra borgenärer till skada“, så kunde Utskottet visserligen hafva rätt deri att borgenär finge skylla sig sjelf -- så vida hans röst något gällde, men han kan vara der och söka bevaka sin rätt, utan att det hjälper. Hvad Lag-Utskottet i detta fall sagt, är detsamma som att säga: Om du blir plundrad och ej kan försvara dig, betyder det ingenting.

Det är också sagdt, att minoriteten alltid är skyldig underkasta sig majoritetens beslut. Ja visserligen i vanliga bolag, och detta är ganska naturligt; men konkurslagen etablerar ju den principen, att de beslut, borgenärer fatta, som afse annans rätt, äro ogiltiga. Emot denna grundsats strider stadgandet om tvångsackord; och man miss-tager sig, om man säger, att detta stadgande stödjer sig på rättvisa.

Dessutom finnes en annan omständighet, som ej är vidrörd, men som är ganska vådlig. Anmärkningar i detta hänseende framställdes, då förslaget till den nuvarande konkurslagen behandlades i Högsta Domstolen. Det man då fruktade har, efter hvad jag från säker källa erfarit, inträffat, det nemligen, att sedan ackordsförslag, i pröfning hvaraf, som vi veta, prioriterade borgenärer ej få deltaga, blifvit antaget, och egendomen, i enlighet med konkurslagen, derefter återstälts till gäldenären, denne fördelat tillgångarne emellan de prioriterade borgenärerne, hvarigenom en person, som bevakat omyn-digas medel, ej fått en skilling, ehuru han var förmånsrättsegande. När han anmälde sig till utbekommande af sin fordran, fanns intet.

Jag upprepar hvad jag sagt, att stadgandet om tvångsackordet ej har sammanhang med konkurslagen i öfrigt, och jag kan derföre ej finna annat, än att en förändring i detta hänseende ej behöfver sättas i samband med en allmän revision af konkurslagen.

Jag förenar mig derföre med Herr Wallenberg i hans yrkande på återremiss till Utskottet i den syftning, att Utskottet måtte taga i öfvervägande, om ej ett något lägre belopp än 50 procent, hvilket Herr Hierta föreslagit, kunde bestämmas såsom vilkor, för att ett ackord skulle få af konkursdomstolen fastställas.

Herr von Gegerfelt: I anledning af hvad föregående talare yttrat, ber jag få erinra, att det nu ej är fråga om tvångsackordets afskaffande, utan endast att bestämma en viss procent, hvarunder det ej finge fastställas.

Det har flera gånger blifvit yttradt, att gäldenärens goda vänner kunde förena sig och, emot de öfriga borgenärernas önskan, bidra till ackordets antagande. Det finnes ett gammalt ordspråk, som säger: “Man lånar sin vän och kräfver sin ovän“, och det vore således märkvärdigt, om två tredjedelar af borgenärerna, som bevakat två tredjedelar af fordringarne i konkursen, i allmänhet skulle vara gäldenärens goda vänner, hvilka, med uppoffring af egen rätt, ville för-hjälpa honom till ackord.

Det är ett eget förhållande, att just de större industriidkarne äro de, som klaga i detta fall, då likväl dessa, genom sina relationer, lättast borde kunna anskaffa ombud, som bevaka deras rätt. Dessutom måste hvarje borgenär, som vill vara säker, i alla fall hafva ombud. Man bevakar t. ex. en fordran, på grund af klar skuldsedel.

Det behöfves icke mer, än att anmärkning emot bevakningen göres, för att han skall gå miste om sin fordran, derest han ej får reda på anmärkningen, och på annat sätt styrker fordringsbeloppet. Man bör således ingalunda, genom en förändrad lagstiftning, uppmuntra borgenärerne att ej skaffa sig ombud.

Det har yttrats, att sådana ombud äro dyrlegda, men då ombudsmannaskapet inskränker sig till ett rent mekaniskt inlemnande af handlingar, är det ytterst billigt. Det är i svåra och vidlyftiga rättegångar, der ombuden uppsätta skrifterna, som arfvodena stundom blifva oskäligt höga.

Huru en affärsman kunnat, såsom skäl för tvångsackordets afskaffande, åberopa, att det ofta inträffar, att man ej vet af en konkurs, förrän man får underrättelse derom, att tvångsackord kommit till stånd, förstår jag ej; ty borgenärerne skola ju alltid hafva del af den offentliga stämningen. Delgifves ej denna på behörigt sätt, så rörer detta ett annat kapitel, men har ej med denna sak att skaffa.

Om domaren, såsom man sagt, ej bryr sig om att sätta sig in i dylika frågor som den förevarande, så vore det högst lämpligt och önskligt, att sådane domare anmäldes till åtal hos advokatfiskalen i Hofrätten: men deraf kan man ej hemta skäl till ändring i konkurslagen.

Att Lag-Utskottet, då det med faderskärlek omfattat konkurslagen, ej saknat skäl härtill, bevisas bäst deraf, att Riksdagen godkänt Lag-Utskottets afstyrkande Utlåtanden rörande den mängd motioner om förändringar i konkurslagen, som blifvit vid föregående riksdagar väckte. Lag-Utskottet sjelf har ej inflytande på besluten i det hänseendet; det säger blott sin mening; och när Riksdagen godkänt denna, så är allt ansvar vältradt från Utskottet.

Det har i förbigående omnämnts, att hela konkurslagen borde omarbetas. Jag vågar påstå, att detta är bra tidigt. Det är erkänt, att ännu icke domarne, och i synnerhet icke borgenärerne riktigt lärt sig uppfatta denna lag, och intilldess sådant skett torde en omarbetning böra anstå, helst som andra lagar äro under omarbetning och det väl torde vara skäl att göra ifrån sig dessa, innan man börjar på med annat.

Beträffande den siste talarens yttrande, att en person, som bevakat omyndiges medel, ej fått ut något efter antaget ackord, så får jag säga, att det måtte hafva berott på någon försummelse af syssломannen eller rättens ombudsman, hvarför de således skulle ansvara, ty hans rätt att, framför de oprioriterade, utfå sin fordran, var obestriddig, derest han fullgjort sin skyldighet.

Jag yrkar bifall till den nu föredragna punkten.

Friherre Raab, Adam: Den klagan är så allmän, både blaud stora och små affärsmän, öfver den närvarande konkurslagen, att jag, då jag instämmer i denna klagan, uttalar en åsigt, som ej endast är min enskilda, utan som, efter mitt förmenande, är delad af Svenska folket i allmänhet, oakadt det lyckats vårt faderliga Lag-Utskott att få sina afstyrkande Utlåtanden rörande väckta motioner om

ändringar i konkurslagen bifallna vid de begge sednaste riksdagarne. Detta har dock oftast härledt sig deraf, att Lag-Utskottets förslag inkommit så sent, att, då man icke kunnat vinna något genom en återremiss, man låtit sig nöja, och hoppats på bättre lycka en kommande riksdag.

Det är sagdt, att det vore märkvärdigt, om en gäldenär kunde skaffa sig till vänner två tredjedelar af sina fordringsegare, som tillika hade så stor del i bevakade fordringarne, att de kunde åstadkomma ackord. För att visa, att sådant verkligen kan ega rum, ber jag få berätta hvad som nyligen händt mig: Jag sålde för ett år sedan ett parti ved till en person för ungefär 300 R:dr, hvilket belopp, enligt öfverenskommelse, skulle kontant betalas. Denne person hade flera vedskutor, dref stor vedhandel och var, åtminstone som jag trodde, fullkomligt vederhäftig. Penningar uteblefvo; jag påminde honom om liqvid, men då han icke i godo kunde förmås betala, instämde jag honom, och han blef, efter mycket bråk och besvär, slutligen dömd till betalning. När beloppet skulle uttagas, fick jag besök af en person, som sade till mig: Ni har att fordra af den och den för ved, men jag vill visa er hurudant hans tillstånd är, och jag hemställer till er, huruvida ni ej skulle finna det med er fördel förenligt att, såsom full liqvid för er fordran, taga 10 procent. Derefter företedde han en lista på borgenärerne, hvaraf inhemtades, att fadren hade så och så mycket, svärfadren så och så mycket samt en god vän — som dock, till säkerhet för sin fordran, inköpt gäldenärens lösegendom, hvilken denne dock sjelf begagnade — så och så mycket att fordra. Nu ser ni, sade min gäldenärs ombud, att dessas fordringar utgöra  $\frac{1}{3}$  af skulderna (några å förteckningen upptagna smärre fordringsegare skulle betalas kontant) och dessa kunna således, i händelse af konkurs, tvinga er att gå in på ackord, huru litet som helst, och då får ni saunerligen ej mer än 2 procent. — Förutnämnde tre fordringsegare, af hvilka, såsom jag förut nämnt, den ene var far och den andre svärfar till gäldenären samt den tredje hade panträtt i gäldenärens egendom, kunde således tvinga mig att, i ackord, taga huru litet belopp som helst.

Jag skulle ej omnämnt detta, såvida det icke varit för att besanna hvad en värd ledamot i mitt grannskap yttrat.

Om vi i konkurslagen efterse hvilka borgenärer, som ega deltaga i röstningen om ackord, så finna vi, att alla icke-förmånsrättsegande borgenärer, äfven de, hvilkas fordringar äro bestridda, äro härtill berättigade; och huru orimligt är icke detta stadgande? Uti en för någon tid sedan inträffad konkurs framställdes en mängd stora fordringsanspråk, hvilka efteråt befunnos vara mycket svaga, men de gjordes ändock gällande vid pröfning af ackordet. Jag kommer ihåg en annan sak: En person, som helt nyligen gjorde konkurs, hade förbundit sig att till en annan utbetala 1,000 R:dr i årlig lifränta. Denna summa kapitaliserades efter 5 procent, och innehafvaren af lifräntan, en 80-årig man, fick, i fråga om ackordet, rösta såsom om han bevakat 20,000 R:dr.

Jag tror således, att vår konkurslag har ganska många brister och jag vore

vore derföre färdig att instämman med dem, som vilja hafva den fullständigt omarbetad, om jag icke egde den erfarenhet, att det ej är godt att vinna nödiga förbättringar i densamma, aldrast sedan ordföranden i Lag-Utskottet förklarar sig vara konservativ i lagstiftningen, hvilket torde gälla synnerligast med afseende på sådana lagar, i hvilkas stiftande han själf deltagit. Den nu föreslagna förbättringen är visserligen en obetydlighet emot allt annat, som i konkurslagen tarfvat förändring och förbättring, men om den kan åstadkommas, får jag tillsvidare låta mig nöja dermed.

Om detta skoj med afseende på ackord i konkurser, som nu eger rum, får fortfara, så skall begreppet om rätt och orätt bli förvildadt i vårt land. Derföre omfattar jag med tacksamhet det förslag, att, om ej 50 procent, en annan siffra måtte bestämmas såsom minimum, hvarunder ackordsförslag ej finge af domstolen fastställas.

Det vore i sanning önskligt, att Utskottet kunde utfinna ett sätt att förekomma den mängd bedrägliga ackorder, som verkligen eger rum; och hvarpå jag tillåtit mig framställa några exempel.

Jag förenar mig derföre med dem, som yrka, att denna punkt måtte blifva till Utskottet återremitterad.

Grefve Sparre: Det finnes i striden mellan olika meningar ett sätt att söka afväpna sina motståndare, nemligen att angripa deras personliga ställning till den fråga som afhandlas. Detta sätt har nyss blifvit här försökt, då den siste värde talaren sade, att jag vore konservativ, när det gällde förändring af en lag i hvars författande jag själf deltagit. Jag kan ej neka, att denna taktik är ganska skickligt vald, ehuru jag vågar hoppas, att den icke skall röna den beräknade framgången. Jag tror mig nemligen redan vid flera tillfällen hafva tillräckligen ådagalagt, att jag alldeles icke hyser den faderskärlek för mina egna verk, som den värde talaren velat påbörda mig; och detta torde jag ytterligare blifva i tillfälle att visa, då vi hinna till en sednare punkt af detta Betänkande, enär jag då skall bedja få redogöra för ett af mig framställt, ehuru af Utskottets majoritet icke godkändt förslag till ändring i en annan del af konkurslagen. Det är ju naturligt, att en lag af den stora omfattning som den nu ifrågavarande ej kan tillfredsställa alla, och det är äfven naturligt att förbättringar af densamma alltid skola kunna åstadkommas. Om lämpliga förslag i detta hänseende framställas, så skall jag städe vara den förste att räcka dem handen. Men att jag icke frångår min öfvertygelse, med mindre än att jag finner mig dertill föranledd af de skäl, som af mina motståndare kunna anföras, detta torde ej få anses vittna om någon öfverdrifven faderskärlek å min sida. Jag tror sålunda, att jag ej förtjenar de tillvitelser som jag här fått uppbära.

Man har ofta klagat öfver olägenheterna af de talrika konkurserna. Ja, mine Herrar, detta kommer sig deraf, att affärsställningen blifvit i hög grad dålig. Men detta sorgliga förhållande kan ej hjälpas genom lagstiftning. Låtom oss se hvad motionären anført. Han har berättat, att af 49 konkurser, om hvilka han förskaffat sig närmare kännedom, hade 15 lemnat utdelning af mellan  $\frac{1}{4}$  och 10 pro-

cent, 14 blifvit afskrifna i följd af bristande tillgång till konkurskostnaderna och 9 slutredovisade utan ringaste utdelning. Endast i 10 af dessa konkurser, det vill säga i ett fall af fem, hade fastställts tvångsackord från 5 till 40 procent. Detta visar, att dessa konkurser i allmänhet varit högst bedröfliga och att affärsställningen är ytterst dålig, men detta kan ju, som sagdt är, lagstiftningen icke hjälpa. Icke är det möjligt att hitta på en lag, som förekommer dålig utdelning i konkurser. Om vi äfven antaga, att motionärens förslag varit lag och kunnat tillämpas på nyssnämnda 49 konkurser, så hade icke detta ländt till synnerligt gagn för borgenärerne, enär, på sätt motionären sjelf uppgifvit, uti ingen enda af dessa konkurser utdelning kunnat erhållas till belopp af 50 procent och således något ackord icke åvägabringas, om motionärens förslag om ett minimibelopp varit gällande lag. Detta är ett olyckligt förhållande, — ja det är alltid olyckligt att komma in i konkurser, men till afhjelpande deraf lär lagstiftningen ingenting kunna uträtta, då den i alla händelser ej kan förbättra utdelningen i konkurserna.

Herr Wallenberg har yttrat, att det är en god ekonomisk ställning, som framför allt bör eftersträfvast. Ja, om han tror sig kunna åstadkomma en sådan i vårt land, så vore det väl, och vi behöfde då sannolikt ej höra någon vidare klagan öfver sorgliga konkurser. Felet är emellertid — hvad den värde talaren sjelf ofta beklagat — att man här i landet alltför mycket missbrukar krediten. Vår studerande ungdom vänjer sig vid sådana missbruk redan vid akademien eller i skolorna, och den en gång förvärfvade vanan följer dem vanligen sedan genom lifvets alla grader. Våra grosshandlare och industriidkare så att säga slunga ut eller tränga sina varor på detaljörerne, äfven på sådana ibland dessa, som ej förtjena någon kredit; och detaljörerna i sin ordning måste tränga ut samma varor till andra, som taga på räkning eller bok hela året om och antingen alls icke eller ock först påföljande året betala det erhållna. Detta sorgliga missbruk af krediten är tvifvelsutan en af de förnämsta orsakerna till den nu rådande dåliga affärsställningen och sålunda äfven till de bedröfliga konkursernas talrikhet. Men det förvånar mig att någon kan vilja påstå, att detta är konkurslagstiftningens fel.

Herr Wallenberg har vidare yttrat, att han gjort sig underrättad om orsaken, hvarför man i Franska banken fordrar tre namn å vexlar, och att han fått till svar, att detta är derföre att konkursstatistiken i Frankrike gifvit vid handen, att utdelningen i konkurser i medeltal belöpte sig till 33½ procent. Om man med ledning af denna siffra och med iakttagande i öfrigt af den väsentliga skillnad, som råder emellan de begge länderna i afseende å affärsställningen, skulle föreskrifva ett motsvarande minimum i detta afseende för Sverige, så kunde väl detta minimum knappast sättas högre än till 25 procent. Men nu har man ofta anmärkt, att ett i sådant fall uppstådt minimum nästan alltid har benägenhet att blifva maximum. Denna anmärkning har många gånger framställts, då det här på riksdagen varit fråga om upptagande af nya statslån och man föreslagit att bestämma ett maximum af den rabatt, som borde beviljas vid lånets försäljande. Man har nemligen då alltid velat undvika detta,

just emedan man fruktat, att, om man fastställde ett sådant maximum, skulle detsamma verkligen komma att blifva ett minimum.

Inom de komitéer, som i Norge och flera andra länder varit ned-satta för utarbetande af förslag till konkurslag, har också den mening gjort sig allmänt gällande, att föreskrifvandet af ett minimum för tvångsackord är olämpligt redan af det skäl, att man skulle svårigen kunna i sådant afseende träffa den rätta siffran. Det vore egen-domligt, om detta skulle vara oss förbehållet redan efter 4 å 5 års erfarenhet om verkningarne af tvångsackordets införande i vår lag-stiftning. Men just i det ögonblick, då vi funnit detta Columbi-ägg, detta arcanum som skulle motverka alla olägenheter, skulle det emel-ler tid kunna hända, om detta minimum sattes t. ex. till 25 procent, att konkurser inträffade, i hvilka, i händelse af ackord, kunde erhål-las en utdelning af 24 procent, och då skulle i dessa fall, till följd af det föreskrifna minimum, tvångsackord icke kunna, om det än vore för borgenärerne fördelaktigare än konkursens fortvaro, genomdrivas, utan finge man, för att åstadkomma ackord, måhända gå till väga på samma sätt som förr, det vill säga utlösa några af borgenärerne. Resultatet deraf blefve naturligtvis förlust för de öfrige borgenärerne, som då finge så mycket mindre.

Jag är mycket rädd att tala länge i denna fråga, helst efter de tillvitelser jag nyss fått uppbära. Jag ber sålunda endast att få till-lägga, att jag för ingen del skall motsätta mig en revision af konkurs-lagen, derest en sådan anses erforderlig. Men sådant är ju icke ända-målet med denna motion. I motionen är endast ifrågasatt att upp-ställa ett minimum för tvångsackord, och detta måste jag motsätta mig af de skäl, som jag nu haft äran anföra.

Man har sagt, att det står i strid med rättsbegreppet, att en borge-när skulle kunna tvingas att för sin fordran taga det ackord som majoriteten af fordringssegrarne beslutar. Då måtte alla de länder, som i sin lagstiftning upptagit tvångsackordet, icke hafva några rätts-begrepp. Man har äfven sagt, att den i Utskottets Betänkande an-vända bilden af ett bolag ej vore tillämplig på det förhållande, som uppstår emellan borgenärerne i en konkurs, enär detta sistnämnda förhållande icke har karakteren af en frivilligt ingången gemensam-het. Jag vill i detta hänseende endast erinra, att borgenärerne lik-väl befinna sig i en slags gemensamhet, om densamma också å deras sida icke blifvit frivilligt ingången och det således är, såsom jag nyss nämnde, ett ledsamt bolag, ett bolag hvori man intvingas, äfvensom att det finnes åtskilliga andra gemensamheter i hvilka delegarne ej ingått af fri vilja, men der de likväl äro nödsakade att finna sig i majoritetens beslut. Om jag t. ex. blir nämnd till en tjänst och der-före måste flytta till en stad med höga kommunalutskylder och libe-rala stadsfullmäktige, så måste jag finna mig i den af majoriteten uppgjorda taxationen. Man har nemligen ansett, att i dylika tvungna gemensamheter sammanfaller individens intresse med det allmännas, och man har vidare antagit, att pluraliteten skall hafva en klarare blick än minoriteten för hvad detta intresse verkligen kräfver. I det tvungna bolag, som uppstår i följd af en konkurs, är förhållandet all-deles detsamma, och det är derföre billigt att majoriteten af fordrings-



egare skall kunna öfverrösta den enskilde fordringsegaren, om denne af vinningslystnad eller öfverdrifven envishet vill motsätta sig ett ackord, som är fördelaktigt för flertalet af borgenärerne.

En föregående talare har anfört exemplet af en konkurs, der de oprioriterade fordringsegarne skulle hafva erhållit utdelning, under det att prioriterade fordringsegare gått miste om sin rätt. I så fall har detta berott på oriktigt förfarande af sysslomännen, och de prioriterade borgenärerna kunde då helt enkelt hafva gått till sysslomännen och fordrat ersättning af dem personligen. En sådan ersättning hade ej kunnat vägras, ty konkurslagen stadgar uttryckligen, att de prioriterade fordringsegarne skola erhålla sitt, innan någon utdelning till de oprioriterade får ske. Jag tror sålunda, att flertalet af de klagomål, som man anfört mot nu gällande konkurslag, antingen gällt sjelfva konkursernas beskaffenhet eller också berott på obekantskap med konkurslagen å fordringsegarnes sida.

Det är nemligen alldeles gifvet, att en ny lag ej hinner att tränga sig in i folkets medvetande under en tidrymd af endast några få år. Det stora flertalet kommer ej till kunskap om lagarne genom studier, utan genom praxis.

Jag upprepar hvad jag redan förut haft äran yttra, att jag ej har något emot en revision af konkurslagen, om en sådan anses erforderlig; men att hvad särskildt beträffar den fråga, som nu är föremål för behandling, jag icke anser att något minimum för tvångsackord bör föreskrivas, enär en sådan föreskrift ej blott vore öfverflödig, utan till och med bestämdt skadlig.

Herr Hasselrot: Jag skulle visserligen kunna inskränka mig till att instämma med några föregående talare och särskildt med Herr Almqvist, men jag ber likväl att få tillägga några få ord.

Från första stund jag hörde förslaget om tvångsackord omtalas, fann jag detta förslag i hög grad olämpligt, och sedan det blifvit lag har jag ej funnit att detsamma vid tillämpningen ledt till något lyckligt resultat. Jag anser det nemligen vara allt annat än rätt att i konkurser den ene fordringsegaren skall kunna af flertalet tvingas att ingå på ett ackord, som i hög grad nedsätter hans fordringsanspråk. Jag skulle äfven med ledning af min egen erfarenhet såsom domare kunna anföra flera exempel, som visa att, innan konkursen ens blifvit anhängiggjord, vederbörande gäldenär kunnat göra ett öfverslag af sin ställning och bestämma huru stor utdelning som borde ske. Ur rättvisans synpunkt yrkar jag således återremiss af Betänkandet i denna del.

Grefve Mörner: Jag skall försöka att uteslutande hålla mig till den fråga, som nu är föremål för behandling och vill sålunda ej yttra mig om de öfriga ämnen, hvilka under diskussionen blifvit vidrörda, såsom om sysslomäns redovisningsskyldighet med mera. Det är för närvarande endast fråga om tvångsackordet och lämpligheten att bestämma en gräns för detsamma. Det har såsom skäl för bibehållandet af nu varande stadganden om detta ackord blifvit anfördt, att borgenärerne hittills i allmänhet saknat fullständig kännedom om

konkurslagen, och att detta haft till följd att olägenheter kunnat för dem uppstå. Men om erfarenheten visat, att å andra sidan gäldenärerne förvärfvat sig en så mycket fullständigare kännedom af denna lag och om utvägarne att kunna till sin fördel begagna sig af densamma, samt att denna deras insigt varit i hög grad menlig för fordringsegarne, så tycker jag det ej vara skäl att afvakta resultatet af vidare studier i detta afseende från borgenärernes sida. Man har vidare påstått, att flertalet bör hafva en klarare blick än fåtalet för hvad deras sanna intresse kräfver. Ja, just emedan flertalet ofta har en alltför klar blick för egna intressen, så händer det att fåtalets intressen blifva alltför mycket förbisedda. Jag tror sålunda, att hur man än ser saken, så skall man nödgas medgifva, att den af motionären föreslagna ändringen har goda skäl för sig. Det har visserligen blifvit sagdt, att missnöjet med nu gällande konkurslag vore att hufvudsakligen tillskrifva den i landet rådande dåliga affärsställningen och det äfvenledes herrskande allmänna missbruket af krediten. Men konkurslagen torde i alla händelser vara orsaken dertill, att en gäldenär, då han finner sin affärsställning förstörd, genom att göra konkurs, kan antingen tvinga sig till ackord eller också undandölja sina tillgångar. Man har äfven sagt, att det vore orätt att föreskrifva ett minimum för tvångsackord, derföre att då ett sådant minimum vore i lag stadgadt, plägar det i regeln blifva maximum. Jag tror för min del, att det i allmänhet för borgenärer i konkurser skulle vara ganska lyckligt, äfven om det nu ifrågasatta minimum af 25 procent blefve maximum för utdelningen, ty nu erhålla de i de aldra flesta fall en vida sämre utdelning. Det är äfvenledes klart, att borgenärerne skola bättre bevaka sin rätt i konkurser, om de hade utsigt att få 25 procent, än om de, såsom nu oftast är fallet, riskera att få intet eller endast 2 å 3 procent. I förra fallet kan man möjligen vilja underkasta sig bekostandet af ombud för bevakningen af sin rätt å den ort, der det afträdda boet finnes, men är det ingen utsigt att erhålla någon utdelning, så söker man naturligtvis undvika alla icke oundgängliga kostnader.

Det har blifvit yttradt, att förra Riksdagen, vid behandlingen af den då i samma syfte väckta motionen, ej hade behöft låta sig påverka af Lag-Utskottets gjorda afstyrkande af förslaget. Det torde emellertid vara omöjligt att inom Kamrarne improvisera lagförslag. Ett sådant måste naturligtvis utarbetas inom Lag-Utskottet, och då detta Utskott inkommer med sitt afstyrkande Betänkande i Riksdagens elfte timme, när det redan är för sent för en återremiss, så har Riksdagen icke annat att göra, än att låta bero vid Utskottets beslut.

Den nästföregående talaren har misstyckt, att man begagnat ordet faderskärlek för att beteckna den ömhet man tyckt sig märka, att han hyst för konkurslagen. Jag kan emellertid ej finna, att det kan vara annat än vackert att hysa en sådan kärlek för den lag, i hvars utarbetande man sjelf nitiskt deltagit, och jag kan sålunda ej inse, att han haft någon billig orsak till sin missbelåtenhet i detta afseende.

I denna händelse tror jag, att han, utan att behöfva söka det Columbi-ägg, samme talare nyss omtalat, skulle möjligen kunna, med användande af den stora förmåga, som onekligen står honom till buds, bereda en lycklig lösning af nu förevarande fråga. Jag yrkar sålunda, att den föredragna punkten af Betänkandet måtte till Utskottet återförvisas.

Herr von Gegerfelt: Jag har begärt ordet egentligen med anledning af ett utaf Friherre Raab nyss citeradt exempel på verkningarne af konkurslagen. Den af honom anförda kasus är nemligen för mig alltför dyrbart såsom ett ytterligare bevis för min sats, att de flesta anmärkningar emot konkurslagen härröra af obekantskap med eller oriktig tillämpning af densamma, för att jag ej skulle vilja taga fasta derpå. Friherre Raab omtalade, huruledes i en konkurs, i hvilken han blifvit inblandad, de största fordringarne innehafva af gäldenärens far, svärfar och svåger, hvilka dessutom genom uppgörande af lösöreköp förskaffat sig panträtt i gäldenärens lösegendom. Dessa fordringsegare hade sålunda pant för sin fordran och konkurslagen föreskrifver ganska tydligt, att der detta är förhållandet får fordringsegaren icke rösta angående tvångsackord. Om Friherre Raab funnit sig nödsakad att gifva vika för dessa fordringsegares yrkanden, så berodde detta sålunda endast på hans bristande kännedom om konkurslagen. Hvad beträffar den 80-årige mannen, som fick rösta för lifränta efter beräkning af motsvarande kapital, så var detta naturligtvis ett stort fel, och det förvånar mig att icke detsamma öfverklagades, då rättelse övilkorligen skulle följt. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Berg: Då jag i några och trettio år verkat såsom industriidkare, har jag naturligtvis icke, i synnerhet under sednare tider, kunnat undgå att komma med i åtskilliga konkurser, och det torde derför tillåtas mig att framlägga den erfarenhet i detta afseende som jag vunnit. Långt ifrån att anse den nya konkurslagen hafva medfört så stora olägenheter med afseende å tvångsackord, som flere talare velat påstå, tror jag tvärtom, att den gamla konkurslagen, som ej visste af något tvångsackord, medförde flera och större olägenheter. Det har många gånger varit för min rättskänsla synnerligen motbjudande att, när den gamla lagen gällde, se huru en obetydlig borgenär af kitslighet och hämndkänsla kunnat beröfva den olycklige gäldenären möjligheten att begynna en ny verksamhet och ofta till och med genom sin vägran förorsaka medborgenär rent utaf förluster. Det är, enligt min åsigt, orättvist, att en enda borgenär, som har att fordra kanske en hundraedel af hvad som i konkursen är bevakadt, kan utöfva ett sådant inflytande på de öfriga fordringsegarnes rätt, att dessa tillskyndas en förlust, derigenom att det ej blir ackord, som dock i allmänhet, när det rättvist uppgöres, är förmånligt för alla borgenärerne. Jag vågar ock tro, att redlige gäldenärer ännu utgöra regeln och oredlige gäldenärer, hvilka ensamt af detta den nya lagens stadgande möjligen kunna hafva tillfälle att bereda sig orättrådiga fördelar, höra till undantagen. Då emellertid sådana fall inträffa och

här uppgifvits då det kan lyckas en oredlig gäldenär att genom lagens stadgande i detta fall bereda sig oloflig vinst och erhålla ett ackord som för de flesta borgenärerne är ofördelaktigt, vill jag icke bestrida att möjligheten af en förbättring i detta stadgande kan finnas, och jag skulle vilja framställa den anhållan till de sakkunnige män, hvilka här varit af annan åsigt än Lag-Utskottet, att de benäget ville uppgifva det sätt, hvarpå dessa förbättringar kunna vinnas. Ehuru jag således icke ogillar tvångsackordet, vågar jag tillstyrka återremiss, på det att Lag-Utskottets Herrar ledamöter må få tillfälle att pröfva de här uttalade skälen och, om de så akta nödigt, föreslå de förbättringar som kunna göras.

Friherre Raab, Adam: Jag är skyldig Herr von Gegerfelt ett kort svar på den anmärkning han nyss gjorde med afseende å det af mig anförda exemplet, då han yttrade att hvad som händt mig endast härrört af bristande kunskap i denna författning. Jag har af densammans brister likväl en olycklig erfarenhet, och jag läser den ofta. Jag har här nyss uppläst en paragraf, som säger att borgenär må i pröfningen af ackordsförslag deltaga, ändock att hans fordran bestridd är, och om äfven en sednare paragraf modifierar detta stadgande, utgör det dock ett bevis på att författningen är otydligt redigerad, och det är väl alltför mycket begärtdt, att alla, som kunna få fordran i en konkurs, skola så studera denna lag, att de förstå alla dess hårklyfverier. Ett ytterligare bevis på att lagen är otydlig och behöfver omarbetas är ock den omständigheten, att icke ens de jurister som på detta rum deltagit i diskussionen äro ense om dess beskaffenhet. Att en talare här förklarar, att han för sin del icke lidit några förluster i följd af detta stadgande är lyckligt för honom men icke något motskäl, då det är alldeles klart att om några förlora på en sak, andra derpå måste vinna. Jag yrkar återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svaredes många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*3:dje och 4:de punkterna.*

Biföllos.

*5:te punkten.*

Herr Beckman: Då Lag-Utskottet vid behandlingen af ifrågasvarande ärende icke varit alldeles enigt, anser jag mig skyldig att fästa Kammarrens uppmärksamhet på den olika åsigt, som af Herr Faxe i reservationen blifvit uttalad och uti hvilken jag ansett mig böra instämma. Utskottets motiv för afslag å motionen stöja sig

på den i konkurslagen uttryckta grundsats, att hvarje borgenär är skyldig att sjelf eller genom ombud följa konkursmålet's gång samt sin rätt iakttaga och bevaka. Det är emellertid ett faktum, som af ingen blifvit bestridt, men af många vitsordats, att stadgandet om borgenärs rätt att tvinga medborgenär att med ed fästa sin fordrans riktighet icke sällan missbrukats på ett sätt, som gör det angeläget ur praktisk synpunkt att — helst man vid all lagstiftning måste taga hänsyn till folkets åskådningssätt — söka förebygga, det icke i följd af folkets från lagstiftarens mening skiljda uppfattning af saken ifrågavarande lagbud måtte blifva en snara. Utom all fråga är detta stadgande afsedt att skydda emot oärliga borgenärer, men för att detta ändamål skall vinnas, utan att de ärliga borgenärerna dermed skadas, är nödigt att de skola antingen sjelfva eller genom ombud följa konkursens gång. Då emellertid sådant icke alltid låter sig göra, utan, efter hvad erfarenheten visat, gäldenären ganska ofta underlåter att under konkursens fortgång bevaka sin rätt, så inträffar, att han är okunnig om emot honom framställt edgångsyrkande, förty underlåter att gå eden och derigenom går miste om betalningsrätt i kursen. Det stadgande, som i Herr Faxes reservation föreslås, är ingenting annat än ett åläggande för rättens ombudsman att på samma sätt som eger rum vid delgifvande af den offentliga stämningen genom särskild skrifvelse underrätta borgenär att edgångsyrkande mot honom blifvit framställt. Hvarken oskäligen tidsutdrägt eller synnerligt besvär för ombudsmannen bör härigenom uppkomma, men man förebygger möjligheten för en mindre samvetsgrann borgenär att, såsom nu lärer ofta tillgå, genom ett edgångsyrkande, hvarom de redlige borgenärerne ej få kännedom, frånhända dem deras rättmätiga fordringar.

Af dessa skäl är det, som jag till Kammarens behjertande vill framhålla Herr Faxes reservation och yrkar, att Kammarerna måtte, med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, bifalla det i nämnda reservation framlagda förslag.

Herr Hasselrot: Af alla bestämmelser i vår nya konkurslag känner jag ingen så obillig som ifrågavarande. Nu stadgas: att om på inställedagen uppskof begäres för anmärkningars framställande sammanträde utsättes till viss dag för att granska dessa anmärkningar. Men erfarenheten har visat, att vid detta sammanträde endast de i allmänhet pläga komma tillstädes som gjort de ifrågavarande anmärkningarna. De, emot hvilka anmärkningar blifvit gjorda, äro derom okunniga och blifva i följd af sitt uteblifvande betagna möjligheten att sin rätt bevaka. Detta gäller företrädesvis sådan borgenär, emot hvilken edgångsyrkanden blifvit framställt. Bättre var då den gamla lagens stadgande, att *hvarje* fordran skulle med ed fästas. Då var åtminstone ingen sådan snara utlagd för borgenärerne som nu. För att emellertid afhjelpa den nuvarande olägenheten, är det nödigt att genom en lagförändring ålägga antingen rättens ombudsman eller borgenär som framställt edgångsyrkande att derom underrätta den borgenär, emot hvilken yrkandet blifvit gjordt, och i förhoppning att Lag-Utskottet, med behjertande af hvad såväl motionären som

reservanterne anført, måtte finde sig befogadt att föreslå en lagförändring i nu angifna syftning. anhåller jag om återremiss af denna punkt.

Grefve Sparre, Eric: För att i handling ådagalägga att en föregående talare verkligen misstagit sig på min "faderskärlek" vill jag säga, att jag inom Utskottet arbetat på en förändring i denna paragraf, ehuru icke i den syftning som Herr Faxes reservation innehåller, utan snarare i öfverensstämmelse med det af Herr Ribbing framställda förslaget, men då han aflemnade denna reservation, ansåg jag öfverflödigt att reservera mig; enär derigenom förslaget i alla fall skulle komma till Riksdagens kännedom. Det är obestriddt att genom en kanske mindre riktig tolkning af ifrågavarande stadgande den åsigt hos en mängd domstolar gjort sig gällande, att en borgenär endast behöfver i en anmärkningsskrift framkasta ett generelt edgångsyrkande emot samtliga medborgena, för att dessa skola anses pligtiga att med ed fästa sina fordringar. Detta har visserligen icke varit lagstiftarens afsigt, utan meningen har varit att borgenär, som vill göra en sådan anmärkning, skall vara skyldig att direkt vända sig emot den, hvars fordran han vill bestrida. En sådan uppfattning af lagen har äfven vid vissa domstolar och hos en af våra Öfverrätter gjort sig gällande; men för att emellertid förekomma de missbruk, som blifvit en följd af den i allmänhet vedertagna praxis, har jag i Utskottet framlagt ett förslag, hvilket, i likhet med det i Herr Ribbings reservation framställda, skulle ålägga den borgenär, som framställer ett edgångsyrkande, att kommunicera denna sin anmärkning med den borgenär, emot hvilken anmärkningen blifvit gjord, och derom förete vederbörligt bevis, såvidt vid yrkandet något afseende skall kunna fastas. Jag fann det vara möjligt att föreskrifva en sådan skyldighet, emedan ett edgångsyrkande är af beskaffenhet att, utan att pröfning får ske, nödga borgenären att fullgöra edgången eller betaga honom betalningsrätt för sin fordran; och då kan det vara billigt, att den, som påyrkar edgången, får derom underrätta den, af hvilken ed fordras.

Detta mitt förslag vann emellertid icke majoritetens inom Utskottet bifall hufvudsakligen på de grunder, som Herr Faxe i sin reservation anført, nemligen att förslaget icke vore förenligt med den grundsats, som genomgår konkurslagen, att borgenär bör sjelf eller genom ombud följa konkursmålets gång och således göra sig undermåttad, om anmärkning emot hans fordran förekommit o. s. v., och att det ej vore billigt att den, som af giltiga skäl och i konkursmassans gemensamma intresse framställer ett edgångsyrkande, skall derföre vidkännas besvär och kostnad och nära nog få lida straff derför, såsom förhållandet i vissa fall kunde blifva, om han ålades att kommunicera anmärkningen med de borgenärer den angick. Herr Faxe har på dessa skäl kommit till det resultat, att denna kommunikation borde åläggas rättens ombudsman, som skulle genom särskilda skrivelser meddela underrättelsen till vederbörande borgenärer. Detta fann Utskottets majoritet i andra afseenden olämpligt, ty först och främst var det icke förenligt med ombudsmannens ställning, att han

skulle vara en slags hejduk åt borgenärerne och ega skyldighet att kommunicera alla borgenärer hvad det kunde falla en enskild borgenär in att påyrka, och vidare skulle ett sådant stadgande kunna leda derhän, att borgenärer, om de visste, att de skulle erhålla en sådan underrättelse, föranleddes att icke heller efterböra andra anmärkningar, hvarigenom man skulle motverka hvad som just med den nya konkurslagen åsyftats, då man velat åt borgenärerne sjelfva öfverlemnna att bevaka sin rätt. De skulle nemligen resonnera så här: När vi blifva underrättade i ett fall, hvarföre skola vi icke blifva underrättade i alla andra. När nu härtill kommer att i följd af otydliga adresser eller andra omständigheter dessa kommunikationsbref lätteligen skulle kunna förkomma och således icke uppfylla sitt ändamål, lär det betryggande för borgenären, som skulle ligga i en dylik föreskrift, icke vara synnerligen att lita på. Då man för öfrigt ville förekomma, att dessa edgångspåståenden skulle framställas endast af kitslighet, skulle detta onda ingalunda motverkas genom Herr Faxes förslag, ty det blefve icke den kitslige borgenären, utan rättens ombudsman, som finge besväret.

Då meningarne inom Utskottet sålunda voro särdeles delade och man icke kunde komma öfverens om en lagförändring, som kunde blifva en lagförbättring, ansåg pluraliteten sig böra tillstyrka vidblifvande af den nu gällande föreskriften.

Jag har nu redogjort för gången af frågans behandling inom Utskottet, och då jag, såsom jag i början nämnde, för min del är benägen att söka åstadkomma en förändring i detta fall, har jag naturligtvis ingenting emot en återremiss, hvilket torde bevisa, att jag icke är så alldeles ohjelpig, som några talare tyckas föreställa sig.

Herr Caspersson: De skäl, som ligga till grund för Utskottets förslag hafva af dess ordförande blifvit så fullständigt framställda, att ingenting torde finnas att tillägga.

Jag vill endast fästa uppmärksamheten på några förhållanden. Konkurslagen föreskrifver i afseende på edgångsyrkande samma former som för andra anmärkningar. Om en fordringsägare underlåter att beediga sin fordran, så förlorar han icke sin fordringsrätt, ty han kan göra efterbevakning. Göres deremot anmärkning vid hans fordringsbevis och han underlåter att på annat sätt styrka sin fordran, så är han densamma för alltid förlustig. Om reservationen antages, så torde, oafsedt de svårigheter som Grefve Sparre påpekat, den inkonsequens uppkomma, att borgenärerne skulle erhålla underrättelse om en anmärkning af mindre vigt, men icke om de vida viktigare.

Vidkommande Herr Ribbings reservation, så har jag såsom mångårig konkursdomare haft den erfarenheten, att fruktan för edgång utgjort ett ganska välgörande band på mången oredlig borgenär, och jag tror derföre det vara mindre välbetänkt att alldeles borttaga borgenärseden. Jag tillstyrker således bifall till Utskottets Betänkande i denna punkt.

Herr Wallenberg: Man har i den nya konkurslagen gjort stadgandet om edgång vilkorligt, och det heter att man slipper gå ed, om

det icke påfordras, men den praktiska följden deraf är, att öfverallt der konkurser förekomma på annan ort än der den edgångspligtige borgenären bor, kan man vara säker på att fordringsegaren svär, för att icke gå miste om sin fordran. Jag har alltid ansett, att uti alla sådana fall, der fråga är om "mitt och ditt", edgång bör, om den icke kan helt och hållet afskaffas, åtminstone såvidt möjligt är inskränkas. De der öfverloppsederna öka icke dessa bevisningsmedels anseende och betydelse. Lag-Utskottet har hyst mycken fruktan för att rubba den principen, att hvar och en bör sjelf eller genom ombud tillstädeskomma och bevaka sin rätt i konkurser, men ofta nog kan en fordran vara så obetydlig, att den ej tål vid särdeles stora bevakningsomkostnader, men dock stor nog för att borgenären ej tål vid att förlora den, och jag tror det i sådant fall vara hårdt, om man beröfvas sin fordran, derföre att en medborgenär af kitslighet yrkar edgång och gäldenären ej är i tillfälle att om detta yrkande erhålla kännedom. — Då nu Grefve Sparre benäget medgifver, att konkurslagens stadganden i detta fall tarfva förbättringar, vore det i min tanke oklokt att icke återremittera denna punkt af Betänkandet, hvarföre jag instämmer med dem, som yrkat återremiss.

Herr Nordström: Utan att inlåta mig på frågan, om edgång bör bibehållas eller ej så och då man borttagit den förra lagens kategoriska påbud om edgång och gjort denna edgång beroende af medborgenärs derom framställda yrkande i hvarje särskildt fall, synes det vara billigt, att den, som påyrkar edgång, åläggas underrätta sin medborgenär att sådant yrkande blifvit gjort, med hvad mera dertill hörer. Jag får således för min del yrka återremiss, på det att Lag-Utskottet måtte komma i tillfälle att formulera ett förslag till ändring af nuvarande stadganden i detta fall och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med reservationerna.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då Grefve Sparre sjelf medgifvit önskvärdheten af förändringar i denna del af konkurslagen, förmodar jag, att Kammaren icke vill förvägra honom den begärda återremissen, på det att de mindre betydliga skiljaktigheter i åsigt, som i denna fråga visat sig ega rum bland Utskottets ledamöter, måtte kunna utjemnas och någonting åstadkommas till afhjelpande af ett allmänt öfverklagadt missförhållande. Den reservation, som Herr Faxe bifogat Utskottets Betänkande, anser jag med afseende på motiveringen vara väl befogad, isynnerhet som, då edgången tillhör den formela delen af konkursbehandlingen, det väl icke kan anses vara oskäligt att ålägga rättens ombudsman ombesörjandet af de föreslagna kommunikationerna, helst dessa ombudsmän i allmänhet icke lära i öfvertigt förtaga sig med öfverdrifna göromål. En talare har visserligen ansett det icke vara så farligt, om borgenär är i okunnighet om ett framställt edgångsyrkande, ty han kan ju alltid göra en efterbevakning. Jag får säga, att detta måtte i allmänhet vara ett "flebile beneficium". När största delen af tillgångarne är utdelad, tjenar det väl



till föga att få vara med om att skifta en återstod, som i de flesta fall är noll.

Jag instämmer derföre i yrkandet om återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels af *Herr Beckman*, att Kammarren, med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, måste antaga det förslag till tillägg i 86 § Konkurslagen, som Herr Faxe i sin vid Utlåtandet fogade reservation framställt, och dels slutligen, att punkten skulle till Lag-Utskottet återförvisas; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på afslag derå och antagande af Herr Faxes ofvanberörda förslag, hvartill svarades nej, och slutligen proposition på återremiss af punkten, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*6:te punkten.*

Bifölls.

*7:de punkten.*

Friherre Raab, Adam: Jag erkänner fullkomligt giltigheten af det svar Lag-Utskottet gifvit på den ifrågavarande motionen, för så vidt vi kunna hoppas att snart få se ett förslag från den komité, som blifvit nedsatt för att omarbete våra utsökningslagar. Jag vågar derföre hemställa till Grefve Sparre, såsom ordförande i denna komité, huruvida han icke ville meddela oss upplysning, om ett sådant förslag snart kan vara att vänta. Man har ofta sett komitéer tillsättas, hvilka dröjt många år, *innan* de afgifvit något förslag och andra komitéer som upplöst sig *utan* att hafva afgifvit något förslag, så att man varit nödsakad att tillsätta nya för behandling af samma ämne; och jag vågar derföre lägga Grefve Sparre på hjertat det önskvärda uti en skyndsam behandling af ett så viktigt ärende som utsökningsväsendet. Grefve Sparre förmår mycket och bör äfven kunna förmå komiterade att i en ej alltför aflägsen framtid framkomma med något, som kan bidra till en väl behöflig omgestaltning af nuvarande lagstiftning i denna del.

Grefve Sparre: Med anledning af den siste värde talarens till mig framställda fråga ber jag få nämna, att den af Kongl. Maj:t i nåder nedsatta komité för behandling af frågan rörande ändringar i utsökningsväsendet fortfar med sina arbeten; att jag visserligen icke med bestämdhet vågar uppgifva den tidpunkt, då komiterades utlåtande i sin helhet kan vara färdigt, men att komiterade, som ansett sig, för att göra sitt arbete praktiskt och mera fruktbarande, ej böra afvakta den tidpunkt, då arbetet i sin helhet kan vara färdigt, utan trott att, i den mån väsendtliga delar deraf voro afslutade, dessa

kunde särskildt framläggas, varit betänkte på att bland dessa speciella delar särskildt framlägga sitt utlåtande med afseende å frågan om fast egendoms värdering; och har jag anledning hoppas, att detta utlåtande snart nog skall vara färdigt.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

Föredrogs ånyo Andra Kammarens den 1 och 3 dennes bordlagda protokollsutdrag, N:o 138, med delgifvande af Kammarens beslut öfver sednare delen af dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2, i anledning af väckta motioner angående ändringar i Kongl. Maj:ts nådiga Jagtstadga af den 21 Oktober 1864. med afseende å jagt efter elg.

Grefve af Ugglas: Mot det nu föredragna förslaget om ändring i Jagtstadgan anhåller jag få framställa några anmärkningar. Enligt min uppfattning bör man icke ändra en lag, förrän det åtminstone visat sig, att den medför olägenheter, hvilka tarfva rättelser. Frågan är således: är förhållandet sådant med den sista Jagtstadgans bestämmelser rörande tiden för elgjagt? I Utlåtandets första moment har Tillfälliga Utskottet afstyrkt en af Herr Anders Andersson väckt motion om förbud för all elgjagt i mellersta och södra Sverige under fem års tid, och såsom skäl derför anfört, att "elgarnes antal å flera orter i mellersta och södra delarne af riket under de sednare tio åren synes snarare ökats än minskats"; tilläggande Utskottet: "vid detta förhållande skulle dessa djurs fullkomliga fredlysning för flera år samt i följd deraf ökade antal utan tvifvel komma att gifva skälig anledning till klagan öfver af dem å mindre sädesfält oftare orsakad skada." Då Utskottet uppgifver, att elgarnes antal under sednare åren ökats, har ju Utskottet sjelf erkänt, att den nu gällande lagen uppfyller sitt ändamål. För öfrigt synas de skäl, Utskottet anfört mot förbud af elgjagt, äfven, om än i någon mindre grad, tala mot den föreslagna inskränkningen i jagttiden. Den omständighet, att elgarne förökats talar ju mot all förändring af nuvarande lagen, och skälet att genom djurens ökade antal skada å sädesfält skulle förorsakas gäller väl i första rummet absolut förbud af jagt, men kan äfven åberopas mot en inskränkning i jagttiden, enär naturliga följden deraf skulle blifva att elgarnes antal tillväxte.

De motiver Utskottet anfört för sitt förslag äro, dels att under Augusti månad blifva ej mindre de då ännu späda elgkalfvarne än elgkorna ett lätt rof för jägaren, dels att en månads tid för jagt efter elg är fullt tillräcklig att lemna egaren af den mark, der dessa djur förekomma, all den afkomst af denna jagt, som deraf skäligen kan påräknas. Det förre af dessa motiver saknar i denna fråga all betydelse, ty med den långsamma utveckling, elgen hos oss har, gäller hvad Utskottet yttrat lika väl för September som Augusti. Får elgkalfven vara i fred, åtföljer han modren ända till 1½ års ålder, och i September, lika väl som under föregående månad, äro elgkon och

elgkalfven ännu så beroende af hvarandra, att om den ena skjutes, stadnar den andra qvar och låter döda sig. Det senare motivet, som afser egarens afkomst af sin jagtmark, är visserligen ett skäl, men så vida elgjakten ej medför hinder för tillväxten af dessa djur, kan jag ej se något ondt i att afkomsten blir ännu större.

Då jag således ej kan finna, det Utskottet anfört något skäl, som talar för en förändring, och då, enligt hvad Utskottet sjelf vitsordat, den nu gällande lagen verkat välgörande, anser jag, att vi böra förblifva vid denna, och yrkar derföre afslag å Andra Kammarens ifrågavarande beslut.

Herr Dickson, Axel: Då jag till alla delar gillar de af Grefve af Ugglas nu uttalade åsigtarna, får jag instämma med honom.

Grefve Sparre, Eric: I afseende å första momentet af Utskottets förslag biträder jag den af Grefve af Ugglas uttalade åsigt, att jagt efter elg bör medgifvas under någon tid af året, men beträffande andra momentet tillåter jag mig hysa en annan mening. Utskottet har föreslagit jagttidens inskränkning till September månad, och såsom skäl derför egentligen åberopat, att redan under Oktober inträffa ofta i rikets nordliga provinser stora snöfall, hvilka i så hög grad underlätta jagten, att elgen, i händelse han vid sådan tid finge jagas, skulle kunna fullkomligt utrotas. Sanningen häraf torde icke kunna jäfvas, och vi hafva läst skildringar, huru lappar på skidor förfölja elgen på det obarmhertigaste sätt, intilldess han slutligen upptröttad blir ett lätt byte. För min del yrkar jag derföre bifall till Utskottets förslag i sednare momentet. Vi få ändock tillräcklig tid att jaga dessa ädla djur, hvilka verkligen under sista åren genom en förnuftig lagstiftning förökats, men af hvilka ock, i följd af det i samma mån ökade raseriet att jaga dem, ett särdeles stort antal under sista tiden skjutits.

Grefve af Ugglas: Då Utskottets Betänkande så kort tid varit tillgängligt, är det ganska naturligt, att man ej hunnit taga närmare reda på dess innehåll. Detta fruktar jag emellertid har varit förhållandet med den siste värde talaren. Hvad förra momentet angår, har jag väl omnämmt det, men ingalunda framställt något yrkande. Jag har ej ens kunnat göra det, då Andra Kammaran godkänt hvad Utskottet deri föreslagit, eller att Herr Anders Anderssons motion icke må till någon åtgärd föranleda, och denna Kammaran således icke har något med detta moment att göra. Beträffande åter sednare momentet — det enda som här kan komma under öfverläggning — så har Utskottet dervid haft två frågor att handlägga, den ena om jagttidens utsträckning äfven till Oktober månad, den andra om dess förbudande under Augusti. I afseende å den förra biträder jag helt och hållet Grefve Sparres åsigt, att en sådan utsträckning ej bör tillåtas, emedan man redan i Oktober kan med allt för stor lätthet jaga dem, om snöfall inträffar. Deremot får han förlåta mig, om jag ej kan finna, att han framlagt något skäl som talar för en förändring af den nu gällande lagstiftningen, enligt hvil-

ken elgjagt är tillåten från den 10 Augusti till den 1 Oktober. Han säger visserligen, att under sista åren många elgar skjutits, men Utskottet har sjelf vitsordat, att det icke skjutits för många, alldestund elgarnes antal förökats. Detta visar ju att den nuvarande lagen fullkomligt uppfyller sitt ändamål, och då härtill kommer, att jag ej kan gilla, att den enskildes rätt inskränkes i vidsträcktare mån än det allmänna bästa kräfver, yrkar jag fortfarande afslag.

Herr Beckman: Den kännedom jag eger af förhållandena inom Norrland föranleder mig att tro, det den nu tillåtna tiden för jagt efter elg är längre, än som låter förena sig med önskan att antalet af dessa ädla djur måtte förökas inom vårt land, och jag instämmer derföre med Grefve Sparre i förordande af bifall till Utskottets af Andra Kammaren godkända förslag.

Många ledamöter hördes häri instänma.

Grefve Ehrensvärd: Grefve af Ugglas ansåg, att någon olägenhet icke uppkommit derigenom, att elgjagt varit tillåten under en ej obetydlig del af året. Den erfarenhet jag har från en annan del af riket än hans hemort, ger mig anledning att bestrida riktigheten af denna uppfattning. Till Bohuslän inkommo, under den tid elgjagt var förbjuden, ett ej obetydligt antal elgar. Dessa fingo i början vara i fred och förökade sig då, men under sednare åren, sedan folket lärt sig jaga elg och skaffat sig goda hundar och gevär, hafva der skjutits icke endast många elgar, utan för många, och får detta fortgå, utan att snart någon inskränkning i jagttiden göres, skola inom få år elgarne åter vara försvunna från Bohuslän. Jag kan derföre ej annat än förorda bifall till Utskottets förslag.

Herr Bennich: Från den tid då jag vistades i Jemtland, kan jag meddela, att åtminstone der ansågs allmänt en ytterligare och väsendtligare inskränkning af eljagten vara af behofvet påkallad. Få provinser torde emellertid finnas, der elgarnes antal är så betydligt som i Jemtland. Enligt officiella uppgifter dödades ett år under den tillåtna jagttiden inom endast två härad ej mindre än mellan 100 och 200 elgar. Huru många som skötes under förbjudna tiden, kan jag naturligtvis ej uppgifva, men säkert är att antalet var ganska stort. Att allmogen inom Jemtland allmänt önskade en inskränkning i jagträtten visade sig bäst deraf, att, då vid ett landsting motion väcktes om aflåtande till Kongl. Maj:t af en skrifvelse i sådan syftning, höjdes icke en enda röst deremot. På grund såväl häraf som af den kännedom jag i öfrigt eger om förhållandena inom Norrland, anser jag Utskottets förslag särdeles lämpligt och tillstyrker derföre bifall till detsamma.

Grefve af Ugglas: Då åtskilliga ledamöter från andra trakter af riket vitsordat, att den nu gällande lagstiftningen verkat skadligt, vill jag icke motsätta mig den föreslagna förändringen, men jag vill endast erinra, att något skäl för densamma icke kan hemtas från Ut-

skottets Betänkande, ty detta talar *mot* all inskränkning i jagttiden. Då nemligen Utskottet säger, att elgarnes antal ökats, och jag har samma erfarenhet som Utskottet, samt jag icke kunnat förutsätta, att icke Utskottet förskaffat sig kännedom om förhållandena inom alla delar af riket, kunde jag ej finna skäl att bifalla förslaget. Som emellertid andra ledamöter nu uppgifvit, att elgarnes antal i stället minskats, och deras erfarenhet således är helt olika, vill jag, som sagdt, ej vidare motsätta mig antagandet af Utskottets hemställan.

Herr Asplund: I denna fråga hafva höjts stridiga röster, synbarligen beroende på den olika erfarenhet, hvar och en representant hemtat från sin hemort. Mig förefaller det vanskligt att göra generala inskränkningar i den allmänt påbudna jagttiden, utan lämpligast torde vara, att man låter bero vid hvad som nu är stadgadt, ty hvarje särskild ort eger ju att efter omständigheterna söka hos Kongl. Maj:t inskränkning eller utsträckning af fridlysningstiden. Samma § i Jagtstadgan, som bestämmer de olika jagttiderna, har nemligen ett sista moment, så lydande: Visar erfarenheten att den fridlysningstid, hvarom nu är sagdt, behöfver i något fall för hela riket eller viss del deraf utsträckas eller inskränkas — — — — — vare Kongl. Maj:t förbehållet att derom särskildt förordna. För öfvertigt torde en alltför stor inskränkning i jagttiden verka menligt i det hänseendet, att den olofliga jagten troligen skulle då komma att bedrifvas i större omfång än hittills. Redan nu är det efter all sannolikhet den olofliga jagten, som i vida högre grad än den tillåtna verkar till elgarnes utödande. I följd af denna min uppfattning af frågan och då dessutom den tid som förflutit sedan den nya Jagtstadgan utfärdades är så kort, att man ännu ej kunnat vinna någon tillförlitlig erfarenhet, huruvida dess bestämmelser äro fullt lämpliga och väl afpassade eller icke, kan jag ej förorda Utskottets förslag, utan yrkar afslag. ●

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels antagande af Andra Kammarens i frågan fattade beslut och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på beslutets antagande och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs änyo Andra Kammarens den 1 och 3 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 140, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om ett lotsfartygs förläggande under Skagen.

Herr vice Talmannen: Då förevarande ärende synes mig i administrativt hänseende vara af större vikt, hemställer jag vördsamt, att detsamma måtte för granskning och utlåtande hänvisas till det  
Tillfälliga

Tillfälliga Utskottet N:o 2, som blifvit af denna Kammare tillsatt för handläggning af två inom Kammaren väckta ekonomiska frågor.

Friherre Skogman: Oaktadt jag gillar syftet i förevarande motion, kan jag icke underlåta att här framställa några anmärkningar, af hvilka den första gäller sakförhållandena, sådana de äro framställda i Utskottets motivering. Man läser här: att, enär fartyg, som äro destinerade vestvart, men vid Skagen möta hård motvind, i allmänhet icke våga utan lots söka hamn vid den närmast belägna Svenska kusten, så nödgas de vanligen att antingen återvända den farliga vägen ned genom Kattegat till Helsingör, eller mot hög sjö pressa sig fram till någon Norsk hamn, hvilken färd ofta är lika vådlig". Man har här alldeles förbisett, att det står en annan utväg öppen, hvilken är både manhaftigare och i de flesta fall klokare än någon af dessa uppräknade, den utväg nemligen att hålla sjön och således ligga väl till handsatt begagna sig af hvarje mildring i vädret eller förändring i vindens riktning för att komma ut i Nordsjön. Man skulle, att döma af Utskottets Betänkande, vara böjd att tro, att det lämpligaste sättet vore att vid mötande hårdare motväder genast vända till Helsingör, men så är väl endast undantagsvis förhållandet, utan är den utväg, som mest anlitas, den att söka Norsk hamn, hvilket icke är förenadt med synnerlig våda, enär dessa hamnar i allmänhet äro lätta att anlöpa och lots vanligen möter vid inloppet. Genom anlöpande af en hamn på Norska kusten har man icke mycket aflägsnat sig från sin kosa; man ligger väl till att begagna sig af hvarje förändring i vädret, och få torde de vara, som vända om till Marstrand, ett afstånd från Skagen af omkring 10 sjömil. Man gör detta lika litet, som den, som kör uppför en hög backe, skulle, kommen nära uppföre backen, låta vagnen rulla tillbaka för att hafva besväret att ånyo draga upp den. Det enda undantagsfall, som kunde göra, att denna utväg anlätades, vore mycket ihållande hård storm, som nödgade att söka nödhamn; men då kunde hända, att äfven lotsfartyget lika litet kunde hålla sjön eller åtminstone icke uppehålla sig på sin vanliga plats, och att således det nödställda fartyget icke har så lätt att finna den lots, som sökes.

Den andra anmärkningen är formel. Jag tycker nemligen, att man framställt ett alltför kategoriskt yrkande, hvilket är så mycket mindre lämpligt, som de sakförhållanden, på hvilka man grundat detta yrkande, äro ganska ofullständigt uppgifna.

Man skulle sålunda af dessa anmärkningar ganska väl kunna hemta skäl för ett afslag å Betänkandet; men då jag, som jag förut nämnt, gillar motionens syfte, så vill jag icke lägga hinder i vägen för detsamma, utan ber att få framställa ett annat förslag, hvarigenom, som jag tror, detta skulle bättre befordras.

Friherre Raab, Adam: Jag anser för min del, att det förslag, som Friherre Skogman afgifvit, är ganska tänkvärdt; men då detta ännu är temligen obekant för oss litet hvar, tror jag vi handla försigtigast, om vi bifalla Herr vice Talmannens förslag att remittera

ärendet till ett af Kammarens Tillfälliga Utskott, i hvilket förslag jag får äran instämma.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats, dels att Kammararen skulle hänvisa frågan för vidare utredning till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2, och dels af *Friherre Skogman*, att Kammararen måtte antaga Andra Kammarens i ämnet fattade beslut med följande förändrade lydelse: "att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse hemställa, huruvida skäl må förefinnas att, med de tillgångar fyr- och båkmedlen lemna, utrusta ett lotsfartyg, för att i Kattegat lemna lotsbiträde åt fartyg, som söka hamn i Sveriges derinvid liggande kust".

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på frågans hänvisning till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2 och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogos ånyo och biföllos Lag-Utskottets den 3 och 5 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 5, i anledning af väckt förslag om ändring af lagens stadganden, angående löftesmans betalningsskyldighet för ingången borgen; samt

N:o 6, i anledning af väckt förslag, att alla skuldebref, för att vara utsökningsgilda, skola uppvisas för vederbörande kommunalstyrelse på landet eller stadsfullmäktige i stad.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 3 och 5 dennes bordlagda Utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om förmånsrätt för kommunalutskylder.

Grefve Mörner, Oscar: Genom en bortresa var jag hindrad att i Utskottet öfvervara handläggningen af detta ärende. Som de flesta af Kammarens ledamöter måhända erinra sig, var denna fråga äfven före vid förra riksdagen. Den afslogs då, men har nu återkommit.

Då motionären synes vara ihärdig i att väcka motionen, och jag förra gången biträdde densamma, har jag ansett mig äfven skyldig att vara ihärdig och med några ord förorda förslaget för att visa, att det hos mig icke förlorat terräng.

De skäl, hvilka blifvit anförda mot förslaget, äro, att man ej bör tillskapa några nya förmånsrätter, och att den ifrågakända förmånsrätten skulle leda derhän, att i ett gäldbundet bo med otillräckliga tillgångar de oprioriterade borgenärerne finge de facto betala gälde-

närens oguldna kommunalutskylder, hvilket vore en orättvisa af vida betänkligare art, än den förlust, som nu understundom kunde drabba en kommun och, fördelad på dess samtliga medlemmar, blefve föga kännbar. Dessa äro, som man af förra årets protokoller kan se, de hufvudsakligaste skälen. Derpå svarade jag då, och jag kan icke annat än nu åter upprepa detsamma — det torde hafva fallit ur minnet, och jag kan således tryggt göra det — jag svarade nemligen, att det icke beror på en kommun att bestämma, hvilka som få bosätta sig inom den, och härvid tillade en annan talare ganska riktigt, att det icke ens beror på en kommun att få uppgöra sin stat, utan att dess utgifter ofta äro en följd af åtgärder från Statsmagternas sida. Kommunalutskylderna måste emellertid gå ut, och gå de icke ut, kan det för socknen blifva ganska kämbart, såsom om t. ex. den, som har 2,000 fyrkar och betalar  $\frac{1}{4}$  af kommunalutskylderna, skulle blifva insolvent. Det anföres, att den insolventes borgenärer skulle blifva lidande, om förmånsrätt beviljades för kommunalutskylder. Är då detta mera obilligt än att kommunen skall lida? De förra hafva dock i de flesta fall inlåtit sig i affären efter behag och eget ompröfvande; men kommunen kan icke hindra en trasslare att flytta in, köpa egendom och ställa till oreda.

Vidare har man sagt, att detta vore en tyst förmånsrätt, och att man sökt att så småningom afskaffa alla dylika. Detta är den dock alldeles icke, ty om någon förmånsrätt är högljudd, så är det denna, och besynnerligt förefaller mig, att på samma gång, som man nekar kommunen skydd för en tunga, som ganska hårdt kan drabba alla inom kommunen och hårdast dem, som minst ega, på samma gång tillskapar Lag-Utskottet och Riksdagen en ny förmånsrätt för af jordegare till arrendator lemnade "kreatur, redskap och annat", och då tvekar man icke att fastställa förmånsrätt för ett så elastiskt begrepp som ordet "annat", hvilket i sig kan inrymma åtskilligt. Emellertid har äfven detta år Lag-Utskottet visat sig avvoigt stämmt mot denna motion. Huru dess öde kan blifva här, vet jag icke; men då jag icke finner något skäl, hvarför jag icke likaväl nu som förra året skulle yrka på hvad jag anser vara rätt och billigt, får jag, då jag icke haft tid att formulera något bestämdt yrkande, till Kammaren hemställa, att denna motion måtte till Lag-Utskottet återremitteras för att tagas i nytt öfvervägande; och jag tror, att resultatet af denna återremiss skall blifva bättre än af den förra, af hvilken jag för min del icke motser någon nytta.

Grefve Sparre, Eric: Vid förra riksdagen, då denna fråga förevar, uppträdde samme talare och jag med samma tal som nu mot hvarandra. Kammaren fann då efter en längre diskussion icke skäl att bifalla den väckta motionen, och jag vågar tro, att Kammaren nu icke heller skall göra det. Att år efter år höra samma satsar för och emot repeteras, måste ovillkorligen trötta Kammarens ledamöter. Jag fruktar att Herrarne nog ändå äro trötta vid att höra min stämma — och jag kan således i största korthet sammanfatta hvad jag då anförde. Jag sade nemligen då, att förmånsrätt för kronoutskylder är en i nästan alla länder af ålder befintlig Statens rätt, som i all-



mänhet vid konkurser gör mindre ingrepp i de enskilda borgenärernes rätt, enär nämnda utskylder i likhet med öfriga, tyst förmånsrätt egande fordringar, såsom tjenstehjorns löner, bouppteckningsarfvode m. m., sällan stiga till något högre belopp. Men det är af aldra största vigt att icke i lagen intaga några nya förmånsrätter, ty grundregeln i en konkurs bör vara den, att allas rätt är lika helig. Man älskar icke numera några privilegier och vill icke veta af några privilegierade fordringsegare. Att Kronan bibehållit sitt privilegium i detta afseende, kommer sig, som jag förut nämnt, deraf, att detta privilegium af ålder funnits och att kronoutskylderna sällan stiga till någon större summa. Den värde talaren sade nu som förra året, att Riksdagen tillskapat en ny förmånsrätt, då den beviljat jordegaren förmånsrätt för kreatur och inventarier, som han lemnat en arrendator. Jag svarade härpå i fjol alldeles detsamma, som jag nu gör, eller att detta icke vore något nytt, utan att en sådan rättighet fanns förut för husrötebrist och afgäld, och att ifrågavarande rättighet ej vore någon egentlig förmånsrätt, då inventarierna tillhöra egaren, som endast öfverlemnadt dem till begagnande åt arrendatorer. *Tyst* kan man ej heller kalla denna förmånsrätt, då alla veta, att här hafva vi en arrendator, som har sina inventarier af jordegaren, och derföre har den sistnämnde för dem förmånsrätt. Denna förmånsrätt är antagen i alla länder; men jag vet icke något land, der man gifvit förmånsrätt åt kommunalutskylder. Kommunen har dessutom den fördelen att vara gäldenären nära, hvarigenom den har lättare att göra sig betald, och kan dessutom tillse, att icke några större skulder uppstå. Emellertid hafva dessa utskylder beklagligen i sednare tider vuxit till sådana belopp, att de skulle borttaga en ganska betydlig del af en konkursmassas tillgångar, och att under sådana förhållanden gifva dem förmånsrätt skulle vara ett alltför hårdt ingripande i de enskilde borgenärernes rätt. I många orter sker uppbörden af kommunalutskylderna så, att man uppbär dem i flera terminer, och de uppbäras till och med i förskott, hvilket intetdera är förhållandet med kronoutskylderna.

Af dessa skäl, och då jag anser, att man i lagstiftning icke bör gå emot tidens riktning, som, långt ifrån att vilja hafva nya förmånsrätter, tvärtom söker att monstra ut dem som redan finnas, får jag anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lilliehöök: Jag anhåller att få förena mig med Grefve Mörner. Jag kan för min del icke finna annat än att ledamöter i en kommunalstyrelse, hvilka äro skyldiga att göra uppbörden af kommunalutskylderna, borde vara mera berättigade att i en konkurs med förmånsrätt utfå dessa utskylder, än andra personer de fordringar, hvilka uppstått genom ett frivilligt inlåtagande i affär med den, som blifvit insolvent. De utgifter, som *skola* utgå från en person, böra hafva företräde framför dem, som äro uppkomna genom ett frivilligt aftal.

Jag skulle kunna framdraga exempel på att, efter debetsedlarnes utgående, personer lemnat sin egendom åt andra, för att på detta sätt komma ifrån utskylderna. Likvisst har i flera orter den åsigt

gjort sig gällande, att man har förmånsrätt för kommunalutskylder. Jag önskar, att detta må blifva lag och anhåller derfor om återremiss.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande Utlåtande och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utlåtandet och, då dervid svarades många ja jente några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

---

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 3 och 5 dennes bordlagda Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i sättet för verkställighet af domar och utslag i skuldfordringsmål.

---

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 5 dennes bordlagda Utlåtanden och Memorial:

N:o 37, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Sjette Hufvudtitel;

N:o 38, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Sjunde Hufvudtitel;

N:o 39, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Åttonde Hufvudtitel;

N:o 40, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Nionde Hufvudtitel;

N:o 42, angående ersättning för sådana af Statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, för hvilka statsanslag ej blifvit beviljade;

N:o 43, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt kanaler, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag;

N:o 44, med förslag till allmänna vilkor och stadganden i afseende på de statsbidrag, som under denna riksdag beviljas för väganläggningar och vägförbättringar, hamnanläggningar, kanaler och andra vattenkommunikationer, äfvensom för sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

---

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 5 dennes bordlagda Utlåtande N:o 9, i anledning af väckta motioner om ändring i Kongl. Förordningen angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 5 dennes bordlagda Utlåtande N:o 2, i anledning af väckt motion om revision af fattigvårdsförordningen och af stadgan rörande försvarslösa och till allmänt arbete dömda personer.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott samt Andra Kammarerna ankomna Memorial, Betänkande och protokollsutdrag, nemligen från:

*Konstitutions-Utskottet:*

N:o 4, angående fullbordad granskning af de i Stats-Rådet förda protokoll;

N:o 5, med förslag till ändring i Regeringsformens 72 §;

N:o 6, i anledning af återremiss i viss del af Utskottets Utlåtande N:o 1, angående af Herrar Treffenberg, Wallén och Falkman väckta motioner om ändring i 23 § Riksdags-ordningen.

*Bevillnings-Utskottet:*

N:o 8, angående allmänna bevillningen.

*Andra Kammarerna:*

N:o 147, med delgifvande af Kammarernas beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 14, i anledning af Herr P. Olssons motion, N:o 53, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande befrielse för Skånska och Danska färjemansbåtar, icke öfverstigande 9 nyläster, samt andra Svenska och Danska båtar och fartyg, däckade eller odäckade, icke öfverstigande 12 nyläster, att då de användas till sjöfart mellan Svenska och Danska orter vid Öresund taga lots eller erlægga lotspenningar.

Kammarerna åtskiljdes kl.  $\frac{1}{2}$  3 e. m.

In fidem

O. Brakel.